

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

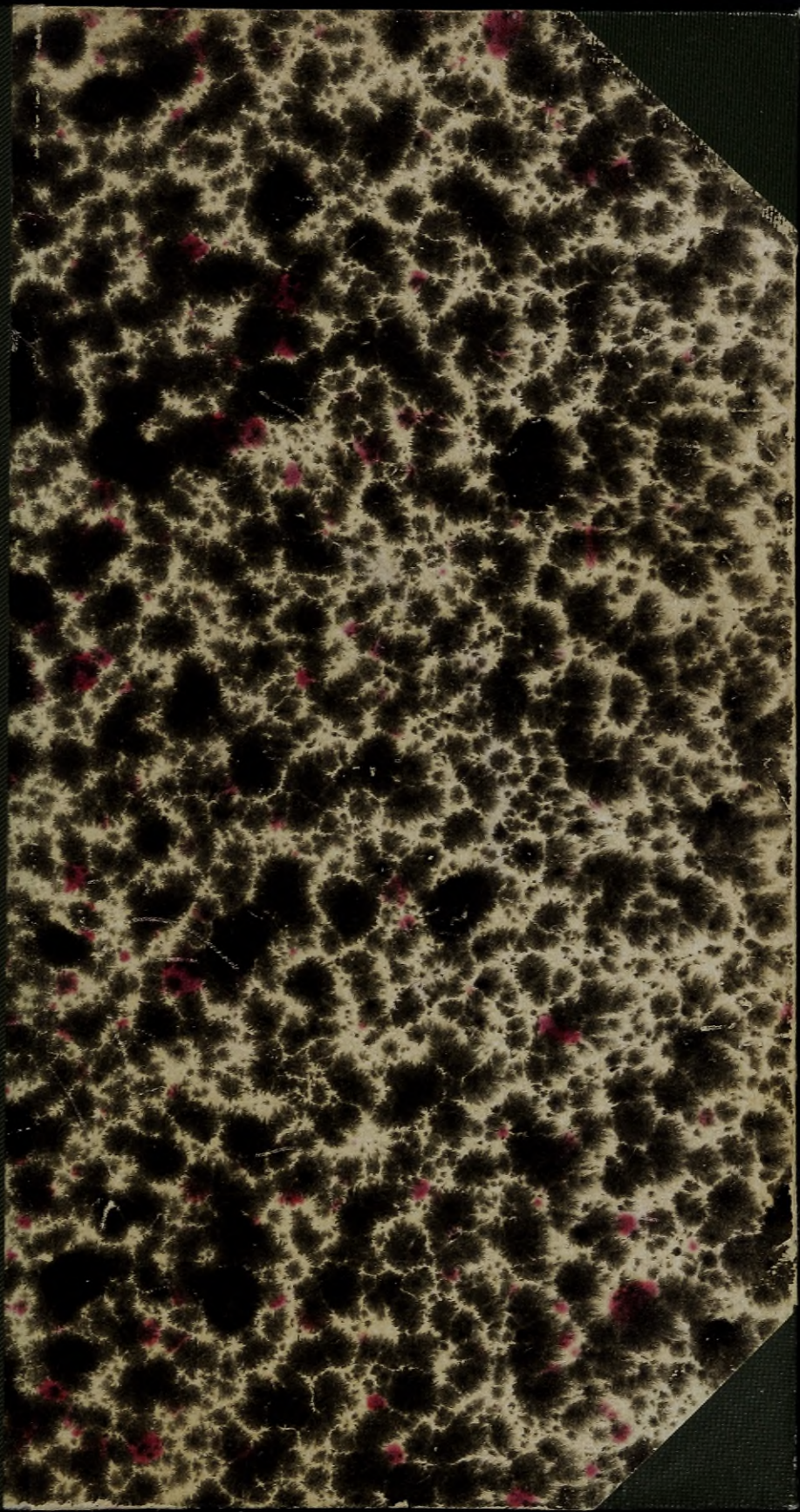
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

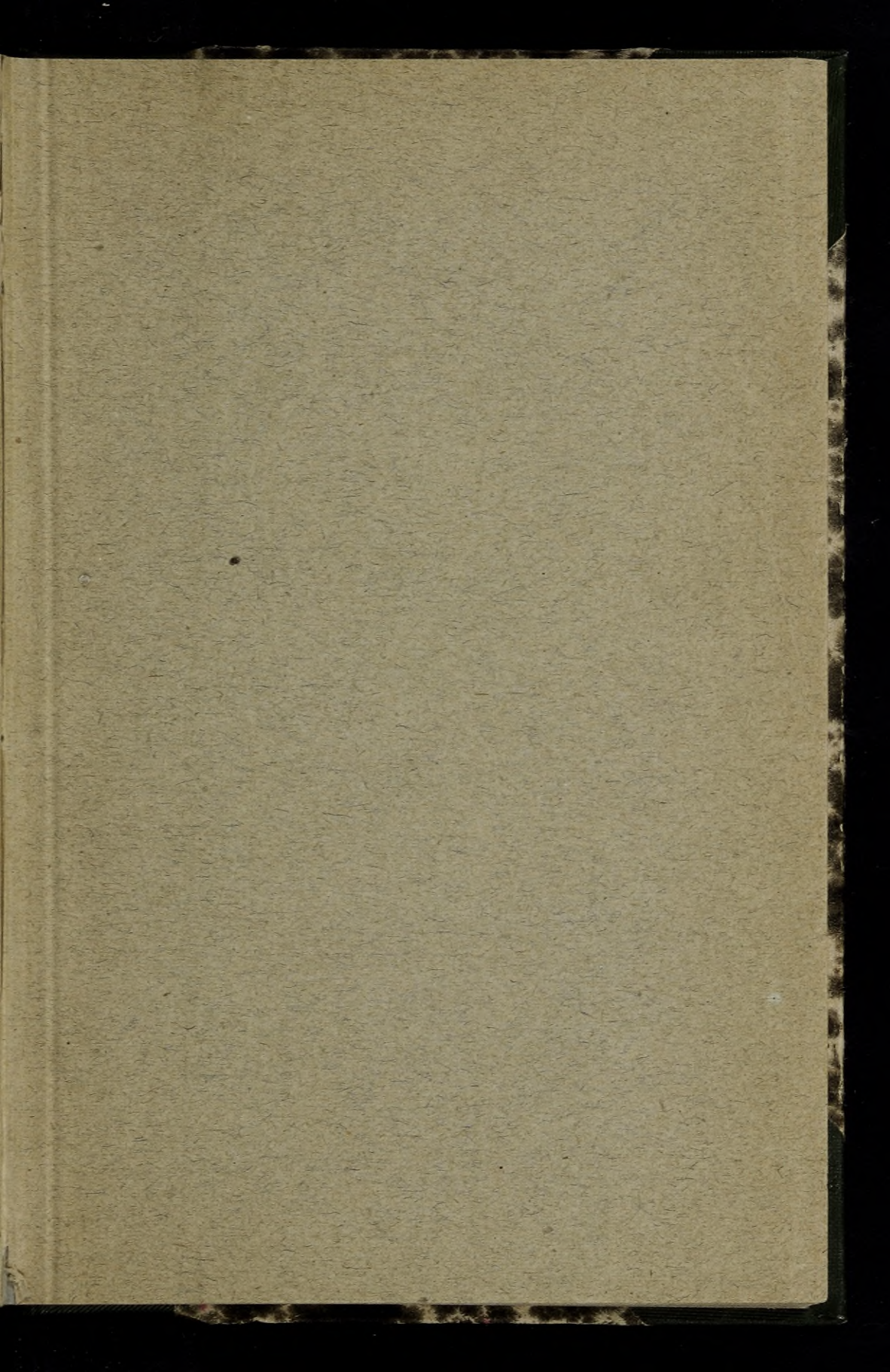
LUNDS
UNIVERSITET

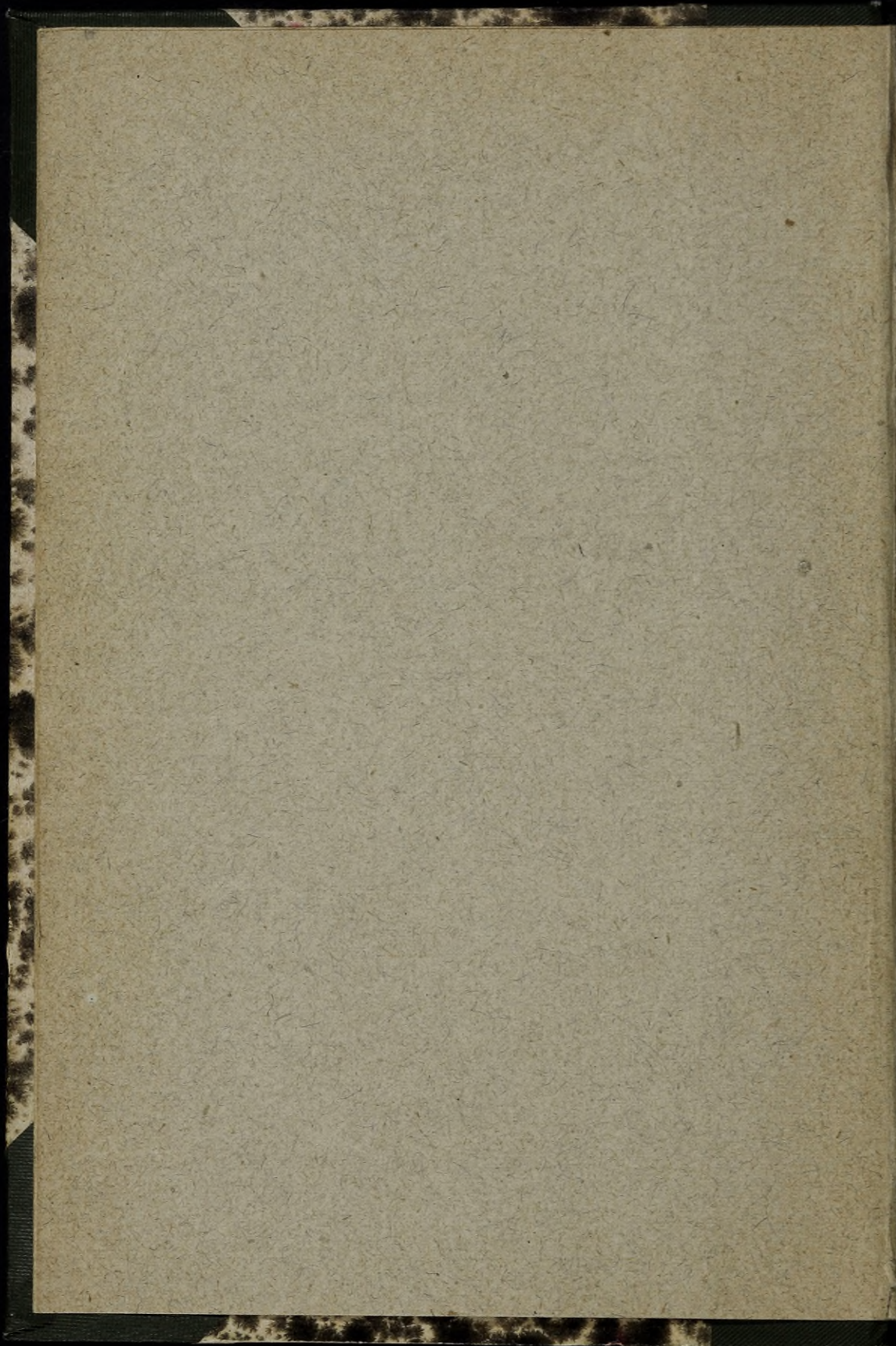

UPPSALA
UNIVERSITET

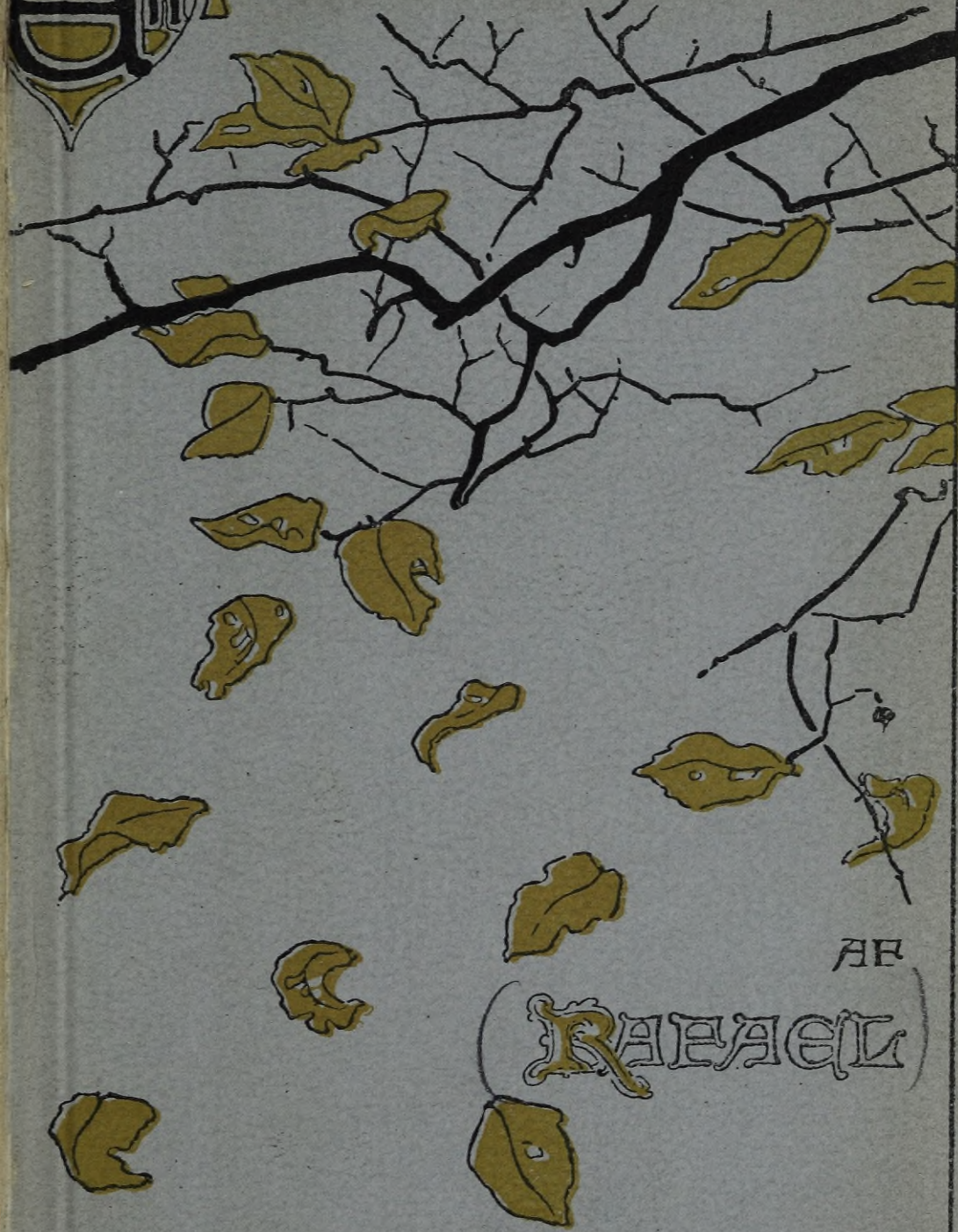

Vitt.
Sr.

En Passionshistoria.

AE

(RAEAEIL)

Wahlström & Widstrand.
Stockholm.

B

Handwritten text, possibly a signature or name, centered on the page.

EN PASSIONSHISTORIA

AF

RAFAEL

presid. f. A. Fahlstedt

STOCKHOLM
WAHLSTRÖM & WIDSTRAND

STOCKHOLM

ISAAC MARCUS' BOKTR.-AKTIEBOLAG 1897.

Pappersleverantör: LESSEBO AKTIEBOLAG.

FÖRSTA AFDELNINGEN.

I.

I morgon, anno 1900, fyller jag femtio år. Jag skall då ej vara ensam, som jag i dag häst velat vara; de mina, dit jag äfven räknar mina närmaste vänner, skola omge mig med undantag af dem, som kommit och gått för att ej mer återkomma.

I själfva verket har jag mer än nog sysselsatt mig med att grubbla öfver det förflutna och öfver mig själf. Men det

förefaller mig, som hade i dag en mild, okänd röst hviskat till mig: »Skrif, så får du klarhet!» Och gifvande vika för en oemotståndlig inre makt har jag tagit papper och penna med mig ut till trädgårdsbordet och börjat skriva utan att fråga mig: »Skall det någonsin bli färdigt, skall jag en gång bränna det, skall man finna det efter mig?»

Jag sitter i den gård, där jag blifvit född, och där jag antagligen skall dö. Det är ett oansenligt hus på en af stadens mäktigaste kullar, en smula upp-fiffadt för att ej allt för starkt bryta af mot de moderna villorna med små par-ker, hvilka på senare tider allt oftare börjat efterträda de gammaldags husen med de gammaldags täpporna, af hvilka de förra till stor del liknade den arki-tektur, vi i våra barnaår brukade plocka

upp ur leksaksasken från Nürnberg. Jag trufdes här lika bra förr som nu, och en och annan träkåk af äkta idyllisk ton, med lysande pelargonier bakom klara rutor, en svängande handtverksskylt och en rolig gammal gård saknar jag uppriktigt. Men, som sagdt, vi ha gjort oss värdigare att bilda ett af stadens skönaste fondpartier och att beherrska en härlig utsikt öfver staden, som växlingsrikt sträcker sig å holmar och fastland, kring inskjutande vatten och öfver omgifvande landsbygd, där husen glesna invid tätande skogar, mellan hvilka seglen styra ut mot hafvet.

Nedanförr mina fötter ligger en kaj med lastångare, skutor, magasinsbyggnader, krogar och tobaksbodas, där skaror af sjäare föra sitt på en gång hvardagsgrå och pittoreska lif. Hur mången

tillvaro därnere liknar ej gatans flora, som med seg ihärdighet slår rot i den under mig brant stigande bergväggen, där groblad, sedum, nate, tistel, hvitrot, maskros och plister sjunga en lika underbar sång om lifvet som tropikernas rika, prålände växtvärld.

Dominerande huskomplexen kring sig, står, ej långt från min bostad, en kyrka på kullens högsta rand. Nu i vårkvällen lyser i gyllne glans tuppen på hennes torn, och aftonsolen klär henne i blekt purpur, liksom småtornen kring hennes kupol. Jag besöker henne nästan aldrig, men gläds åt hennes skönhet och fylls af andakt, då hennes klockor ringa. Ty i tornklockan bor en fördomsfri, försonande ande, hvilken, höjd öfver alla predikade religioner, talar mildt och mäktigt till hvarje hjärta, som eger något heligt i lifvet.

Klockljuden ha nyss med en dyningslik rörelse svällt ut på sista tonen och dött. Allt är tyst kring mig. Min tjänarinnas låga, entoniga sång inne i huset, en båts tvära hvissling, en spårwagns aflägsna pinglande, granngårdens barnaröster störa mig ej. Fruktträdens skära och hvita blad regna ned öfver mig; jag följer med blicken båtarnes glidande rörelse, rökens harmoniska böljande och upplösning. Och åter tycker jag den okända rösten hviska: »skrif!»

Och jag låter pennan löpa öfver papperet, och skyggt träda under skymningens hägn ur det förr så slutna djupet ord efter ord, tills månen likt en röd ballong stiger upp ur skogarnes dunkel.

II.

Jag var ungefär en åtta års pilt, då min lärare en dag strök mig öfver hufvudet och med en blick på Erland sade till min mor: »Rafael och Erland äro som två parhästar.» Hur stolt kände jag mig icke! Att på något sätt likna Erland! Att jag liknade honom som en parhäst, det föll mig likväl icke in att tro; jag fattade yttrandet mera som ett talesätt, ämnadt att vara angenämt för min mor. Hvem kunde likna Erland, som var så kvick, hurtig, långväxt, smidig och vacker? Icke desto mindre gladde mig orden, som jag hoppades dock innebära så mycket, att af kamraterna liknade jag honom mest.

På eftermiddagen, samma dag, var Erland hemma hos oss, och jag och han lekte i trädgården här. Då företog han sig att hoppa öfver staketet på det farligaste stället. Naturligtvis föll han ej. Vig och säker som en gudaboren stannade han på den tvärt stupande brantens kant, hvarefter han, med ögonen glänsande af nöje öfver det vågsamma i företaget, svingade sig tillbaka öfver inhägnaden. Därefter blef han plötsligt allvarsam och sade: »Gör aldrig det, Raff, för det är farligt.» Jag svarade blott med ett småleende, som jag antar var blygsamt, ty han såg hastigt lugnad ut efter sin oro öfver, att jag skulle företaga mig något öfverdådigt. Han var icke van att se mig vara djärf, ty den lyckogloria, som omgaf honom, gjorde mig mestadels tafatt i hans sällskap. Däremot öfvade jag

mig ofta i Erlands frånvaro i hans konststycken. Åh, han skulle nog få se!

Dagen därpå började jag hoppa öfver ej fullt så höga föremål. Slutligen braverade jag en dag staketet på ett mera ofarligt ställe. Till sist, Erland skulle komma dagen därpå, höll jag generalrepetition. Jag flög förträffligt öfver staketet — men stannade ej på kanten.

Med hvilken häpnad fann jag icke den ljusa skyn slockna för mina blickar. När jag åter slog upp ögonen, erfor jag en stark smärta, mest i ryggen. Min mors annars så blomstrande, glada ansikte syntes öfver mig, krithvitt och fullt af sorg. Med nästan öfvermänsklig vighet och styrka hade hon burit mig upp i sina armar nära stupet, där jag fallit. Jag försökte tala, men hon bad mig mildt att hålla mig tyst och stilla. Själf

talade hon knappt ett ord, innan doktorn kom. Denne yttrade sig ej ingående om saken. Undersökte mig blott noga och förklarade, att inga inre skador förefunnos, samt förvånade sig öfver, att jag hvarken brutit armar eller ben. För öfrigt finge man bida tiden, bifogade han.

Det var också ganska långt därefter, som jag satt i mitt rum med dörren på glänt och ofrivilligt kom att höra mina föräldrars samtal om mitt tillstånd. Doktorn hade varit hos oss på förmiddagen och noga undersökt min rygg, hvarefter han sändt mig bort i ett ärende. Då jag kom hem, märkte jag, att min mor gråtit. I det samtal, jag nu hörde, föreslog hon min far, att vi skulle sälja huset och flytta. Min far gick några slag fram och åter på golfvet funderande och då och då utstötande ett: »Tja!»,

hvilket innebar, att han höll på att fatta ett beslut. Därefter sade han på sitt lugna, bestämda sätt:

»Nej, det skola vi inte göra. Hvert vi än taga vägen, föra vi med oss ett sorgligare minne af fallet än själfva olycksstället. Rafael begår inte en sådan galenskap en gång till. Men nu, då han blir . . . lytt», han dröjde en stund, innan han med låg röst uttalade ordet, »behöfva vi bättre än någonsin en bostad med gladt och sundt läge.»

Den ena rysningen efter den andra gick öfver mig, ehuru jag långt ifrån mätte olyckan i dess vidd. Jag tror dessutom, att jag delvis ryste i känslan af att på något vis ha blifvit intressant. Säkert var det äfven denna känsla, som dref mig till att omedelbart, då Erland kom, meddela honom saken.

Erland brukade icke gråta. På sin höjd fuktades hans ögon, då han blef rörd eller bedröfvad, som han dock lätt blef. Till min häpnad kastade han sig dock nu framstupa i soffan och utbrast i de hejdlösaste snyftningar. Han tillskref sig olyckan och hade de första dagarne flera gånger suttit med sorgsna ögon vid min bädd; och det var blott fruktan för att göra mig riktigt bedröfvad, som afhållit honom från att anklaga sig inför mina föräldrar. Dessa, som hörde någon gråta i mitt rum och trodde, att det var jag, kommo nu in. Erland reste sig och omtalade, att han gett mig exemplet.

Min mor, som dessa dagar inte hade långt till tårar, satte sig på en stol och instämde i Erlands snyftningar, medan jag stod där rådvill och upprepade: »Det var inte Erlands fel, han varnade mig.»

Min far gick fram, lade handen lugnande på Erlands axel och sade: »Du är en bra gosse, Erland. Blif nu ett stöd för Rafael i skolan, där han inte har någon bror.»

Erland kunde nu ej svara. Men han blef mer än en bror för mig, outtröttligt uppmärksam, afvärjande kamraternas ogrannlagenhet och våldsamhet, tills det blef en allmän regel att behandla mig med hänsyn.

Emellertid drog min förståndige far försorg om, att jag ej blef bortskämd. Och säkert var det hans jämna, allvarliga uppfostran och min mors friska, milda temperament, som gjorde, att jag ej som de flesta vanföra fick ett nyckfullt, retligt lynne.

Kanske grundade det sig dock mest på Erlands sällskap genom hela skol- och

gymnasieåldern. Han var så glädttig, så oberörd, så ädelmodig, så underhållande, att allt dåligt lynne smälte bort i hans närvaro.

III.

Vi ha nyss ätit middag, och jag går fram och åter i vår trädgård, rökande en cigarr; helt naturligt är denna regelbundna entimmes promenad den enda sport, jag idkar.

En väns ord sysselsätta mig, så som verkliga vänners ofta göra, på en gång uppmuntrande och förödmjukande. För att stärka minnet af dem tar jag upp ett bref ur fickan och genomögnar en del rader. »Min kära Rafael», skrifer Erland, »en hjärtlig tack för ditt duktiga

debutarbete 'Rousseaus lärjungar'. De tidningsartiklar, du förut sändt mig, och som trots sin fint lugna ton visade en sådan förmåga att väcka debatt, kommo mig att tro, att skriftställarskapet var ditt egentliga fält. Nu råder jag dig lugnt och bestämdt: slå tanken på att bli skollärare helt ur hågen. Ett vidare område är ditt. Du är en lärd, ja, hvad mera är, en spirituel, en älskvärd filosof. En, som på det angenämaste sätt ger nya synpunkter på förment utdebatterade ting. Men!

Låt mig nu börja ett nytt stycke med mitt men — Hvaraf kommer det sig, att man hela tiden är så lugn, då man läser denna din välgjorda skildring af människor, öfver hvilkas lidelser du kastar ett i dubbel bemärkelse så förklarande skimmer? Du står själf, tycks det mig,

så lidelsefritt utom ditt ämne, att dina läsare bli stående i samma plan. Du är en ädel, opartisk domare med skarp och fin psykologisk blick samt varm medkänsla. Men du är ej, hvad jag väntat, en eldig advokat, som gör svärtade själar skinande hvita genom den gudaklang i stämman, hvilken öfvertygande visar gammal synd vara ny dygd och ny dygd vara gammal synd. Man får en annan makt öfver människorna af att ej blott skåda djupt i själarne, men låta sitt inre vibrera af deras lidelser.

Rafael, jag förstår hvarför du blifvit reserverad i det yttre, men jag går ej in på, att du låter det verka inåt. Din vana att mera lefva med böcker än med människor botar ej ömtålighet. För att döma människor, behöfver man lefva med människor. Hvad säger du själf på ett

ställe? 'Hvad dessa diktare uppenbarat genom sitt uppdrifna, positiva lidande af att ej älskas är att ingen större olycka finnes i världen än att ej kunna älska'. Men — det är ju komiskt att jag, så underordnad mot dig, predikar . . .»

Däri hade Erland orätt, han var allt annat än underordnad gent emot mig. Då han väl förvärfvat studentmössan hade han, trots sin fattigdom, käckt slagit in på artistbanan, kommit till utlandet, och där blifvit berömd som etsare, men äfven som en med djupa kunskaper begåfvad, reformifrande konstkritiker.

Emellertid smålog jag åt Erlands utgjutelse. I hvilka oändligt varierande tongångar gick ej lidelsernas lidelse, erotiken? Hur många toner ur skalan upp tog väl en man för sin del? Dömde man ej lättare falskt om man lät dessa

par toner bilda grundtonen i sina om-
dömen?

Den tid låg ej långt tillbaka, då jag verkligen, som Erland trodde, var oberörd af erotiken. Jag ville ej räkna några svärmerier, som kommit och gått utan att lämna spår efter sig. Jag trodde mig helt gripen af arbetets lidelse, när jag, sårad af att man vid universitet ansett mig som en, hvilken bar kappan på båda axlarne, därför att jag hyste åsikter, af hvilka några stämde med en grupps religiösa, sociala eller politiska tänkesätt, andra med en annans, hade dragit mig tillbaka och påskyndat min examen för att återvända hem och bli »eremit», som jag kallade det.

Min far var förtjust att vägg i vägg med sig få en flitig studiekamrat, om vi också arbetade på skilda områden. Han

hade gärna sett att jag begagnat mig af min ganska vackra filosofiska grad för att bli lärare, men gjorde inga invändningar, då han såg min motvilja därför och min lifliga önskan att bli skriftställare. Själff var han lektor i matematik och flitig läroboksförfattare. Ja, han hade dessutom författat en samling biografiska studier öfver stora vetenskapsmän, hvilken trots sin något kärfva stil dock ansågs klassisk på grund af en skarp, klar och opartisk utredning, en samling hvilken redan i unga år hos mig väckte lusten för att genom lärdom och oväld upphäfva mig till stora andars domare.

Min far var en tystlåten, bestämd man med ett fogligt sätt, lindrigt kryddadt af satir. Min mor påstod, att hon uppkallat mig efter honom, ehuru han hette Klas. »Men han var som ung så lik

Rafael Santi, alldeles som du», sade hon, »ehuru med den skilnaden, att du har ett vackrare ansikte än din far och kommer att bibehålla dig längre.»

Jag fick aldrig fram, huruvida hon ville invagga mig eller sig i illusionen att jag på något sätt hade ett angenämt utseende. Jag smålog och svarade: »Kära mor, en eremit behöfver inte vara vacker.» Min mor rodnade öfver hela sitt af grå hår omgifna, stora, barnafromma ansikte, skramlade med kopparne för att dölja en suck, och sade slutligen: »Prat, eremit! En vacker dag gifter du dig som andra, Rafael». Jag smålog på nytt, och hon tolkade tydligen ej mitt leende sig till nöjes, ty hon gick ut med den något hårda och hastiga gång, som karakteriserade henne, medan en fuktig glans lyste i hennes ögon.

När Erlands bref kom, stod jag ej längre så alldeles utan erotiska erfarenheter som Erland trodde. I min stängda studiekammare hade jag lyssnat till böckernas tysta, inträngande språk och lyssnat vid grafvarnes dörrar, tills de lidelsefulla rösterna bragt min själ i oro. Ej medan jag som ifrigast var upptagen af mitt ämne, men då arbetet väl var tryckt och jag i ro börjat planlägga ett nytt, kom det ett bakslag. Jag hade bragts i det farligaste af alla tillstånd, mina erotiska böjelser voro väckta utan att ega ett föremål. Jag hade fantasier, som jag själf fann ovärdiga en eremit — ja, somliga ovärdiga en människa.

En natt följde jag till hennes port en sköka — men då lyktskenet föll på hennes ansikte, vände jag om och flydde förfärad, medan hennes hånskratt och

förolämpande tillmälen om min vanskapsnad genljödo i mina öron. Två ting, min blyghet och min starkt uppdrifna känsla för skönhet och renlighet räddade mig från återfall, ehuru jag led af min fantasi. Ibland lockade den till jordbundna villfarelser, ibland utsväfvade den i dimblå föreställningar med obestämda kvinliga konturer, drömmar sådana, ur hvilka jag tänker mig att älfmyten och huldresagorna framgått.

Emellertid, mina nerver voro upprifna, det gick ibland illa att arbeta, ehuru arbetet var min räddning ur det lynnes-tillstånd, som särskildt denna eftermiddag gjorde mig missnöjd med mig själf och kom mig att tvärt afbryta min promenad, kasta bort cigarren och stänga mig inne i mitt skrifrum i samma stund konsulinnans glänsande lilla täckvagn

med de blå gardinerna stannade utanför vår port.

En stund därefter knackade min mor på min dörr, förklarande, att min tants besök gällde mig.

IV.

Fru Fougts, min fars kusin, var en barnlös enka och sin fars, en rik köpmans, enda arftagerska. Hennes man, son till en af köpmannens vänner, som dött i fattigdom, hade blifvit fosterson hos sin tillkommande svärfar. Sedan han vid studentåldern uppgifvit sin önskan att gå studievägen och på fosterfaderns åstundan inträdt i dennes affär, svek han senare af falskt uppdrifven tacksambetskänsla ett ungdomstycke och friade till

fostersystem, som förälskat sig i honom. Mindre till följd af köpmansgeni än genom plikttrohet och ett intagande sätt gjorde han lycka, som det heter. Mig gaf han intrycket af en vek, bruten man med estetiska böjelser och ett ursprungligen glädtigt, ehuru med åren allt mer svårmodigt lynne.

Min tant tröstade sig med att hålla salong för »le juste milieu» och omge sig med en hofstat af skyddslingar, det vill säga sådana, som hyllade konsulinns »liberala lifsåsiikt» ett kaos af stridiga yttranden, hvarur jag blott fick fram en hel punkt: »Tänk gärna fritt, blott du fast och väl begränsar dina åsikter och har godt om ej för vidt gående principer!»

Jag kände mig förödmjukad af att hon alltjämt utsträckte en beskyddande hand

mot mig, ehuru jag sedan min barndom hållit mig på defensiven.

Emellertid tröstade jag mig med, att beskyddet egentligen berodde på min tants uppriktiga tillgifvenhet för mina föräldrar.

För min far hyste hon en djup respekt, och hon kom sig aldrig för med att på minsta sätt protegera honom. Det hände ibland, att han, genom att med lugn skärpa försvara en del vidtgående reformatorer, som hon »trots sina liberala tänkesätt *måste* ogilla», framkallade ett par skarpt röda fläckar på hennes kinder. Emellertid nöjde hon sig med att resigneradt rycka på axlarne, då min far för sin del öfver hufvud hyste centrala åsikter och var af ett utprägladt antirevolutionärt skaplyne. Hvad hon aldrig kunde begripa var hans yttrande: »när jag be-

dömer en människas moraliska halt, betraktar jag ej hans handlingssätt under min, utan under hans synpunkt.»

Min mor däremot lät sig af hjärtans lust protegeras af tant i sin enskilda välgörenhet bland grannskapets många fattiga. Hon såg upp till fru Fougt som till en varelse af högre vishet och var i tants salong säkert den, som uppriktigast var värdinnan hängifven. Icke desto mindre höll min mor oförtrutet fast vid sina två lefnadsregler: »jag bryr mig inte om åsikter, utan tycker om människor som de äro utan sitt inkrånglade prat om, hvad jag och ofta de själfva inte förstå», och »hjälp enligt satsen: fattigdom föder last», en sats, som ofta bringade henne i konflikt med tant, hvilken höll på satsen: »man skall ej ge åt andra fattiga än de mycket hyggliga». Emeller-

tid märkte jag, att min mor oaktadt sin enkla karakter ofta förde en fromt be-
dräglig advokatyf för i tants ögon miss-
tänkta fattiga, tills de fingo njuta godt
af hennes rundhändthet.

Då jag bytt om rock, mumlande något
om »förbaskade tillställningar», infann
jag mig i vårt sällskapsrum, där en äldre
lång, tunn, kantig, särdeles välklädd
dam af mycket alldagligt utseende häl-
sade mig med detta ständiga välvilliga
leende och denna ständiga skarpt for-
skande blick, som sade: »du skall en dag
också beundra mig», en blick, hvilken
skrämt mig redan då jag var barn.
Under en andlig temperatur af ungefär
10 gr. Celsius utbytte jag med min tant
några repliker om väderleken och hennes
hälsa, hvarefter jag satte mig ned med en
uppmärksam min, hvilken i förbigående

framkallade min tants anmärkning, att jag i väsendet allt mer liknade min far.

Detta ingaf mig en angenäm förkänsla af, att jag skulle komma att hålla min tant stången, ty det fanns i hennes blick något, som ville gripa fast i mig.

»Jag hör, att tant ville tala med mig. Kan jag på något sätt stå till tjänst?» frågade jag med ett segervisst småleende.

En halftimme därefter rullade min tants vagn från vår port med den gamla damen, som nu bar mitt segervissa leende på läpparne.

V.

Jag bytte ej om rock, då jag kom tillbaka, och satte mig ej åter ned vid mitt arbete, men gick förargad fram och åter, sättande klackarne hårdt i golvet, upp-

repande det gamla ordspråket: »hvad kvinnan vill, det vill gud».

Jag, som en gång för alla afsvurit att bli lärare, jag sprattlade nu som en fluga i nätet, sedan jag helt enkelt åtagit mig att tre gånger i veckan föreläsa litteraturhistoria för en ung flicka, en nyblifven skyddsling till konsulinnan. Särskildt förargade mig efteråt tanken, att hon med förkärlek valt mig såsom ofarlig för en ung flickas lugn. »Åt fanders hennes protektion i norr, söder, öster och vester!» utbrast jag högt för mig själf.

Till min förödmjukelse kunde jag ej fritaga mig från att ha låtit mig smickras af min tants fint lagda artigheter om min begåfning och mina »gedigna kunskaper». O, mänskliga fåfänga! Just värdigt en »eremit»! Min mor satte för

öfrigt kronan på verket. Ehuru hon nog mycket gärna ville, att jag skulle gå min tants önskingar till mötes, var hon dock tydligen lika böjd för att understödja mig i mina undanflykter, och sade i det syftet helt naivt, hvad den mest utstuderade list kunnat finna på för att få mig i fällan: »Si Rafael sitter så mycket inne med sina böcker, att han blifvit ovan vid umgänge särskildt med unga damer, och jag är rädd, att han, med all sin öfverlägsenhet, kunde rent af känna sig en smula besvärad inför en ung, kvinlig lärjunge.»

Tant Fougt smålog vänligt, men en smula satiriskt och beredde sig tydligen att beskyddande uppresas mitt mod, hvarvid jag hastigt, med en imponerande min förekom henne med frågan: »När önskar tant, att jag skall börja?»

Nu släppte hon ej taget, och där gick jag nu bunden att börja dagen därpå med att tre gånger i veckan föreläsa äfven för min tant, som naturligtvis ämnade närvara, då hon hägnade skyddslingen under sitt eget tak. Skulle jag nu efter min mors yttrande sända återbud, gjorde jag mig ju löjlig.

Men underst lurade en impuls, som jag ej ville erkänna för mig själf, lusten att närma mig en ung, älskvärd kvinna och med mina kunskaper väcka ett visst intresse hos henne. För att uppehålla min värdighet inför mig själf, sade jag mig dock hycklande:

»Jag får väl på något sätt så snart som möjligt dra mig ur spelet. Nog skall jag emellertid i mina föreläsningar gå mer på sidan af 'le juste milieu', än hvad som behagar tant.»

Dagen därpå såg jag första gången den, som skulle bli min hustru och mina barns mor.

VI.

Aldrig förr eller senare har jag träffat en mer harmoniskt danad människa än den unga kvinna, som i sin svarta dräkt kom mig till mötes i min tants salong. Hon var medellång, knappast högre än jag; anletsdragen voro fina utan att göra ansiktet för smått; ögonen, hvarken stora eller ovanligt strålande, voro klara och uttrycksfulla; händer och fötter välformade och lagom små, gången lätt och spänstig. Hennes sätt var artigt och uppmärksamt utan att vara sökt eller underdånigt och ledigt utan vårdslöshet.

Jag hade till min förargelse märkt, att tanken på min första lektion gifvit mig feber, ehuru jag grundligt förberedt mig. Men då jag talat omkring en kvart, kände jag inte utan förvåning, att mitt föredrag, ehuru det var mitt första, flöt lugnt och lätt som en vattenrik å genom en sluttande dal. Mina på sista tiden irriterade nerver hade kommit i jämnvikt, och det föreföll mig, som utstrålade detta lugn från den unga flickan, hvilken på en gång stilla och uppmärksamt lyssnade till mig. Redan från första stunden syntes det mig, som låg det en enda klar dag af förstående oss emellan. Det blef ej mycket af för mig att predika vidtgående tendenser. Det fanns hos min unga kvinliga lärjunge något visst, som påtvingade mig en moderat form för fullt fria åsikter, så att tant borta i sin

länstol vid fönstret bar en tolerant min, då hon ej nickade bekräftande.

Enär min stämman genom bröstorgans förskjutning mist sin manliga klang, föredrog jag att låta min lärjunge läsa upp en stor del, särskildt lyriska stycken af de författare, vi behandlade. Detta gjorde hon med godt uttryck och en böjlig, klar stämman. Stundom glänste hennes ögon, stundom fuktades de; lyckligtvis brast hon aldrig vid några mera gripande ställen i gråt, hvilket skulle ha besvärat mig. Eget nog föll det mig den tiden aldrig in att i denna sympatiska blick söka få se en låga slå ut eller ett ogenomskådligt djup öppna sig.

Dessa lektionstimmar blefvo hvarje dag allt kärare för mig, och slutligen frågade jag mig själf: skulle jag, då allt kommer omkring, vara skapad till lärare?

Ett par månader sedan jag börjat, låg svaret klart och tydligt framför mig. Detta intresse var helt och hållet ett undantagsfall — jag älskade. Jag hade gått och invaggat mig i den säkra känslan, att jag gent emot Maria hade lärarens upphöjda ståndpunkt, hvarifrån det ej fallit mig in att tänka att jag skulle sänka mig till en dåraktig kärlek. Jag var ju åtta år äldre än min lärjunge, och därtill, som jag tyckte, tämligen omöjlig som giftermålskandidat. Af denna grund hade jag äfven bibehållit en viss farbrorston, som jag från början anslog i syfte att öfvertyga min tant och hennes skyddsling, att jag ej var blyg. Och i denna känsla af trygghet hade jag kommit och gått, njutande af tanken, att så skulle jag ännu mycket länge komma och gå med Marias beun-

drande småleende dragande mig till lektionen och följande mig i minnet.

Och plötsligt, utan någon särskild anledning, blott genom att omedvetenheten om arten af mina känslor småningom underminerats, utropade jag en dag för mig själf: jag älskar henne ju! Upp-täckten var ej angenäm. Förändring, kanske skilsmässa låg på bottnen af den. Jag beslöt att fullständigt dölja min böjelse. Ej långt därefter hade jag för-rådt mig.

Min tant hade en af lektionsdagarne sändt Maria bort i ett ärende, så att hon ej hunnit hem till min ankomst. Bedjande om ursäkt slog konsulinnan sig ned med mig i salongen för att, medan vi väntade, underhålla ett samtal. Detta vände sig kring Maria. Hon började med att fråga mig om min uppfattning

af min lärjunges begåfning och kunskaper, och såg mycket nöjd ut öfver mitt lifliga, ehuru med afsikt i en något nedlåtande ton afgifna beröm. Hon hade tänkt, sade hon, att ännu ett år låta sin protegé afsluta sin bildningskurs, som äfven innefattade språk och musik, för att sedan skaffa henne plats som lektris eller sällskapsdam i något rikt, hälst adligt hus; på så sätt kunde ju Maria äfven få utsikt till att göra ett godt parti, som hon rätt väl syntes skapad för med sitt utmärkta sätt att föra sig och sitt behagliga utseende. »Och du, min kära tant», bifogade jag tyst, »spänner kanske bland andra storheter en grefvinna för din triumfvagn.»

»Hvarför just ett rikt eller adligt hus?» frågade jag i en något skarp ton, ty tants ord hade försatt mig i en nerv-

retlig sinnesstämning. »Ju förnämare och rikare ett hus är, desto mera blir äfven en bildad lektris eller sällskapsdam sedd öfver axeln. Hvarför inte i ett välburget hus, där tant förnämligast har bildningsgraden i sikte framför rikedomen och förnämiteden? Kanske skulle också där det för en ung, älskvärd flicka förmånligaste partiet erbjuda sig.» — »Men kära Rafael», utbrast min tant i det att en skarp röd fläck slog upp på hvardera kinden, »därför att sådana hus, jag nämnde, förnämligast äro de, som hålla lektriser och sällskapsdamer. Mina demokratiska tänkesätt har du tillräckligt reda på.»

Marias inträde befriade mig från att svara på detta. Hon hade emellertid redan stigit öfver tröskeln, innan vi märkte henne. Jag reste mig hastigt,

fylld af en glädje, som hade vi återförenats efter det att tant sökt skilja oss åt, men märkte till min förargelse att jag rodnade, och jag förstod äfven att öfver mitt anlete måste ha glidit detta omisskänliga uttryck, som icke undgår en kvinnas blickar, och som i en sekund uppenbarar, hvad en man dolt i årtal. Min tant betraktade mig uppmärksam, Maria slog lätt rodnande ned sin blick och miste för ett ögonblick sin lugnt lediga hållning.

Hur det grämde mig! Och hur djupt jag förargade mig åt mitt »rafaeliska» ansikte, hvars skära hy skvallrat som en ung flickas, och hvars fjuniga skägg ej kunde dölja något.

Jag slog an en ovanligt docerande ton, men kunde ej hindra mig från att då och då kasta en förstulen blick på

min tant. Hon hörde denna dag ej mycket på, men lekte tankfullt med saxen eller stirrade långa stunder på sina naglar med ett retsamt småleende kring läpparne. Jag tyckte mig tydligt läsa, hvad hon tänkte:

»Rafael! Ja, hvarför inte Rafael? Det var alltså orsaken till hans retliga ord nyss! Nå, han kan ha rätt i, att de rikaste och förnämsta husen kanske ej erbjuda de lyckligaste partierna. Det kunde vara roligt nog att få honom att egna mig en evig tacksamhet. Partiet är visst inte dåligt. På det hela taget fick jag Maria riktigt väl placerad. Den bästa sonhustru mina vänner kunnat drömma om. Thérèse blefve öfverlycklig. Klas skulle varmt hylla mig. Och Maria, skulle hon kunna älska honom? Hvarför inte? Det är ju ändå inte alldeles omöjligt. Och för öfrigt, behöfs det väl

så häftig kärlek för att i lycka förena två personer?»

Jag hade förr trott mig märka, att min tant icke fann sig vidare angenämt berörd af lifligt ömma känslor. Det föreföll mig nästan, som såg hon på dem med en afundsam blick, sedan hon så totalt misslyckats med att vinna kärlek i sitt eget äktenskap.

Liksom för att bekräfta min tolkning reste sig tant Fougt strax efter lektionens början med detta energiska uttryck, som utmärkte henne, då hon genomdref något af sina infall; kastande saxen, som hon nyss lekt med, från sig på bordet, förklarade hon, att hon påminde sig ett viktigt ärende, spände en sekund blicken forskande i mig och gick ut, alltjämt med det retsamma leendet på läpparna, lämnande mig ensam med Maria.

Naturligtvis väntade hon ej, att jag skulle vara nog dum att med ett förhastadt frieri förstöra mina utsikter. Men hon ville lämna mig tillfälle denna dag, då jag var så litet beherrskad, att vid en frestande tête-à-tête lägga en glimt af mina känslor i dagen, så att hon därigenom finge en bredare operationsbas för sitt spel.

Jag greps af lifligt medlidande, så väl med mig själf, som skulle behöfva påtvingas en ung kvinna, som med denna, hvilken man ville tvinga mig på, och jag beslöt att tvärt afklippa tants lilla intrig. Då jag hörde hennes vagn rulla bort, reste jag mig plötsligt midt i lektionen. Antagligen var jag blek, ty Maria såg ängsligt på mig och frågade ifrigt: »Är doktorn sjuk?»

»Nej», svarade jag i så lugn ton som

möjligt, »men jag älskar er. Jag vet väl, att det hade varit manligare och värdigare, om jag tegat och ej låtsat om något. Men jag är en mycket mindre beherskad natur, än jag själf trott. Jag vet mycket väl, att jag mycket litet passar för er och förstår, att ni omöjligt skulle kunna älska mig. Det blir lättare för mig att bära en obesvarad böjelse, då jag ej ser er, som är föremålet för den, så ofta. Jag slutar i dag med lektionerna och skall själf för tant förklara mitt uteblifvande. Ni har tillräcklig bildning och kunskaper att fortsätta studierna på egen hand. Farväl och — förlåt!»

Hon satt med nedslagna ögon och märkte ej först att jag räckte henne handen till afsked. Plötsligt såg hon upp med en ljus, ehuru något blyg blick,

räckte mig med en obeskrifligt täck min båda händerna och sade mildt och sakta:

»Då ni förstod, att jag inte kunde hålla af er, missförstod ni mig.»

VII.

Jag stod i dörren tändande min eftermiddagscigarr. I detsamma jag beträdde den stora, ljusa sandgången, ryckte jag till. Min skugga, som föll halft framåt, framhäfde i bred förkortning karrikatyrmässigt min ryggradskrökning.

Hvilka underliga varelser äro ej vi människor! Med full medvetenhet om de förhållanden, hvori vi lefva, och hvilka vi till och med reflektera öfver, dväljas vi dock långa tider i känslotillstånd, som komma oss att lefva vid sidan af verk-

ligheten, tills den obetydligaste anledning väcker upp oss till en klar, skarp syn på lifvet, en syn, som mycket större anledningar till väckelser ej förmått bringa oss. Så föreföll det mig nu. Denna klara solskensdag, i hvilken vi från första stunden rört oss, Maria och jag, hvad var den annat än en illusion å min sida — fåfångans och egoismens! Och hon, den intalade, tänkte jag vidare, hur klandervärd var hon ej, som invaggat mig i en dröm! Och vår värda beskyddarinna — för det lilla nöjet att fullfölja en intrig, har hon lekt med två människors lif, så som hon en gång lekt med två — nej tre andras, sitt eget, sin mans och hans älskades! Och säkerligen hade hon kombinerat flera giftermål, mindre ödesdiga för henne själf. Detta leende, som jag såg på hennes läppar, då jag

förrådde mig, det uttryckte ej upptäckarens tillfredsställelse, men segervinnarens, som står nära målet. Hon hade fint uträknat allt det här på förhand, och lektionerna voro blott maskor i hennes nät. Marias hjärta var bearbetadt, redan innan hon sett mig, däraf detta älskvärda tillmötesgående, denna förtjusande uppmärksamhet från hennes sida. Men ännu var det ej för sent att ställa allt på rätta fötter.

»Rafael», ropade min mor, hvars bredskyggade hatt stack upp öfver en häck, »hvarför går du så häftigt fram och tillbaka och rynkar ögonbrynen. Är det inte nog med, att din far genom att bråka sin hjärna plöjt sådana fåror i sin panna, att man skulle kunna så en skäppa ärter i dem?»

»Tyst, fåfänga kvinna, och låt honom

vara», ropade min far, hvars bredskyggade hatt stack upp öfver en annan buske, omhvärfd af röken från hans pipa. »Håll din panna klar, och låt männen tänka i frid!»

Jag var ej i lynne att slå in i deras skämtton.

»Mamma», sade jag, »skulle Margret kunna skaffa mig en droska? Jag har ett ärende, som brådskar.»

»Ja visst, kära barn», och min mor gick in i huset. Hon hade skämt bort mig med att själf uträtta alla småärenden. Det var hennes största nöje att omge oss med hundra dagliga omsorger.

Medan jag väntade på droskan, lugnade jag mig något, hvad Maria beträffade. »Stackars barn», tänkte jag, »hon är ung och oerfaren, utan annan ledning än min tants.»

Jag tviflade inte på, att hon kände vänskap för mig, om den också förnäm-
ligast stödde sig på hennes beundran för
mina intellektuella egenskaper. Dess-
utom hade naturligtvis min tant förstått
att väcka hennes kvinnliga medlidande.
Kanske hade allt detta verkligen fram-
kallat en ömhet, som hon själf tog för
kärlek. Emellertid var det min plikt
att öppna hennes ögon.

»Vagnen kommer på ögonblicket. Re-
ser du upp till Maria på återvägen?»
frågade min mor, som naturligtvis ej
satte ett besök hos Maria i samband
med mina rynkade ögonbryn.

»Ja, det gör jag säkert», svarade
jag.

»Ack, tag då de här rosorna med till
henne», sade hon. »Säg henne, att det
är de sista vackra jag har kvar, och

därför skall hon ha dem med en kyss från mig.»

»Stopp, tag de här också», sade min far, »och äfven med en, nej, hvarför ej två kyssar från mig.»

»Seså, nu är han framme och skall täfla med mig igen», sade min mor skämtsam, »såväl med rosor som med kyssar.» Mina föräldrar, som drogo upp hvar sina buskar, brukade lekfullt gnabbas om hvilka som voro vackrast.

»Nå, om nu mina rosor äro vackrare än dina, Therèse, och Maria skulle tycka mer om mina kyssar än dina, så få vi ändå båda en lika vacker sonhustru.»

Ett stygn genomfor mitt hjärta. Denna patriarkaliska glädje öfver mitt tillärnade giftermål, denna dröm om en god, vacker sonhustru och om små barnbarn, som de gamla skulle gunga på sina ar-

mar och leka med mellan sina rosenhäckar, den skulle jag nu gå att sönderslita, med deras doftande och glada hälsning i handen.

Tjänarinnan, som öppnade för mig, gaf mig den goda underrättelsen, att Maria var ensam hemma; men tillade att fru Fougt nog kom snart. De minuter, jag väntade i salongen på Maria, föreföllo mig som kvarter. Jag hade ej det minsta beredt mig på, hvad jag skulle säga, i känslan af att allt förberedt tal blott är en omväg för två personer, hvilka i en allvarlig stund söka att komma på det klara med hvarandra. Ändtligen öppnades dörren på detta tysta, lätta sätt, som karakteriserade Maria, och hon inträdde lugn och strålande vänlig som alltid.

»Välkommen, Rafael», sade hon, »det

var roligt att du fick tid att komma i dag. Men har du så brådtom, att du inte hinner ta af dig rocken?»

»Förlåt», sade jag; att taga af rocken hade jag ej tänkt på, ehuru det var ett stort konvenansbrott i detta hus. Hatten höll jag dock mekaniskt i ena handen, liksom blommorna i den andra. Jag stod där tyst och afväpnad, under inflytandet af detta lugn, som Maria alltid förde med sig.

»Mina?» sade hon och sträckte leende ut handen efter blommorna.

»Ja, javisst, med kyssar från far och mor. De sista rosorna.» Jag räckte henne dem, talande liksom i sömnen.

»Åh, de äro förtjusande, både far och mor och blommorna! Sänd dem den här kyssen tillbaka!» och hon räckte mig sina röda läppar, som jag kysste, medan

det föreföll mig att en blå dimma spred sig öfver mina ögon. »De sista rosorna, den sista kyssen», tänkte jag.

»Men så sitt då, Rafael, du har väl inte så förfärligt brådtom», och med en mjuk rörelse satte hon sig själf upp i en stol, höll med ena handen blommorna ett stycke ifrån sig och ordnade dem med den andra. Plötsligt släppte hon dem dock häpen i knäet, ty jag hade ryckt mig ur min domning och häftigt fattat båda hennes händer.

»Maria», sade jag, »vet du, hvarför jag kommer i dag? Därför att jag plötsligt insett, att det är omöjligt, att du kan älska mig. Du har inbillat dig det Maria, och — mig.»

Hon såg på mig med en uppriktig förvåning målad i anletsdragen.

»Och hvarför skulle jag ha gjort det, Rafael?»

Jag stod svarslös en stund. Slutligen utbrast jag:

»Ja, min Gud, hvarför? Därför att tant Fougt öfvertalat dig, därför att du hyste medlidande med mig. Men — det var inte det jag ville. Låt oss bryta, Maria, medan det är tid.»

»Ja, om du vill Rafael»; hon satt och såg ned. »Men — jag älskar dig», nu såg hon upp med en klar, mild blick, som talade en sanning, hvilken jag ej kunde tvifla på.

Jublande slöt jag henne i mina armar, stum, välsignande denna unga kvinna, utan vank och lyte, som älskade mig.

Jag hörde min tants röst i nästa rum, och då jag ej ville möta henne i detta ögonblick, skyndade jag ut. I det samma

jag vände mig om i dörren, såg jag Maria sitta kvar i stolen, på nytt ordnande mina blommor, öfver hvilka hon sände mig sitt vackra, lugnande leende.

På hemvägen lät jag köra mig kring Djurgården. Septemberhimlen lyste ännu klar öfver mitt hufvud, luften var ljum, vattnet glittrade mellan träddungarne längs vägen; öfver mitt hufvud hvälfde sig trädens kronor i guldkimrande prakt. Då och då droppade ett blekrödt blad till marken; ett föll i min vagn: jag tog upp det och satte det i knappålet

»Denna stämning är lik Maria och lik lyckan», tänkte jag! »Lyckan är lugn. och lyckan är blid och full af ro.»

Och fullt öfvertygad om riktigheten af min sats nådde jag mitt hem i den ljusaste sinnesstämning.

Min far hade redan satt fram schack-

spelet. Jag gaf min mor Marias kyss, och jag såg min glädje återspeglad i hennes ögon.

Jag spelade emellertid allt för vårdslost denna afton och blef snart matt.

Då satte jag mig till pianot, och medan jag fantiserade, såg jag i den blänkande mahognyskifvan bilden af mina föräldrar rörande sig likt två skuggor fram och åter, sammanlänkade och hållande takten efter min musik.

Endast den lättaste sky af svårmod grep mig, då jag därvid tänkte på, att jag skulle bryta upp och lämna dem ensamma; ty i skymningsdagern såg jag ju lyckan stå leende i dörren och vänta mig.

VIII.

Mäktigt och lättflytande gingo klockljuden ut öfver sjön, fyllde med rika luftböljor den lilla plats, jag lefde på, och strömmade in genom mitt fönster.

Gamla Margret kom in och hemtade kaffebrickan, kastade på mig ur sina långt inne i det rynkade anletet liggande små ögon en välvillig blick, hvilket hon ofta gjorde dessa dagar, då jag som nu satt stum och blek ensam i våningen. Brytande tystnaden, sade hon med sin spruckna röst:

»Klockorna gå lätt, det är efter en god själ, man ringer.»

»Det är efter två goda själar, Margret», svarade jag. »Jag har beställt en extra ringning efter far och mor.»

»Herre Gud, hvad säger doktorn?
Brukas det?»

»Nej, det tror jag inte.»

»Hm!»

Jag såg att hon inte var nöjd med att jag handlade mot bruket, som gjorde jag därmed mina föräldrar någon orätt.

Ofrivilligt log jag äfven vid minnet af presten, hvilken vid min anhållan såg så villrådigt på mig, som tänkte han:

»Är detta ett af mina vilsna får, som vändt åter till kyrkans sköte? Då är det visserligen värdt att låta klockorna gå.»

Nej, jag vill blott höra dem ringa för mig, där jag går fram och åter i trädgården, medan våren med förnyelsens färger och toner spelar kring mig på höjderna och förgyller staden vid mina fötter. Vid deras ljud tycker jag mig åter se de gamla, som döden så hastigt

borttryckt med ett par dagars mellanrum, vandra fram och åter, så som jag såg dem likt skuggor i pianolocket.

Nu utgöra dessa gestalter hvar sin askhög i två urnor; och anden, som gaf stoftet kraft och lif, är förflyktigad — hur och hvart? Den gamla frågan är, trots alla svar, obesvarad, och lifvet fortfar att vara en öppen graf, i hvars djup vi störta alla. Och ur dess botten höjer sig stammen af lifvets träd, hvars krona lyfter sig upp i skyn, förlorande sig för våra blickar. Och när vi fråga: hvad är målet? — svarar en röst, vi veta ej om ur skyn, om ur vårt eget inre: »lifvet är målet.» Och mystikens ande med de blå vingarna susar förbi oss och hviskar i vårt öra: »vill du höra sagor?»

Klockorna ringa fram äfven andra tankar än dessa. De sjunga om mina för-

äldrars eftermäle, om tårarne i de fattigas ögon vid min mors graf; om den uppriktiga hyllning lärjungar af alla åldrar egnat min far, hvilken skaffat sig ett af de vackraste rykten, det af en opartisk, human och skicklig lärare. De gå äfven öfver till det närvarande och tala om gamla Margret, som så plikttroget och stilla skött sina åligganden, punktligt sättande maten på bordet vid vanlig tid, tills jag kommit mig för att äta med aptit, snabbt och väl döljande dödens hemskaste spår i mitt hem och bistående mig i undersökningar och utredningar inom hus. En fin, välskrifven biljett låg i min ficka; den var från Maria, som jag ej träffat på länge, emedan mina föräldrars sjukdom varit tyfus, troligen orsakad af min mors besök hos sina fattiga.

När jag åter tog upp biljetten ur fickan,

följde ett bref från Erland med, och jag gjorde den reflexionen, att en kvinnas trösteord äro som en mildt söfvande sång, men en mans som lifseggande harposlag!

Och båda dessa ljud tyckas sammansmältas i de nu bortdöende klockljuden, och just när det sista förklingar, talar bakom mig en kraftig stämma:

»All right, min gosse; efter hvad jag kan se, är allt väl stäldt för dig.»

Jag vänder mig om. Han står på min tröskel med aftonskimret gjutet öfver sin kraftfulla gestalt och öfver sitt bruna, skägglösa, skarpskurna ansikte, ur hvilka två hafsblå, redbara ögon blicka fram under tofsiga ögonbryn. Det är min granne sjökaptenen, hvars manliga utseende klart vittnar om, hur han egt både mod, kraft och förstånd att säkert föra i hamn alla de tusen lif, som han

på sina färder i vår- och höststormar haft i sin hand. Till bekräftelse af sitt tal räcker han fram mot mig en bundt papper, som han reviderat, och fortsätter:

»Huset är naturligtvis, som jag trodde, ograveradt ditt. Ett litet kapital har du bredvid och klar arfvodesrätt till alla förnyade upplagor af din fars läroböcker. Så att nu tycker jag, fan ta mig, det är på tid att du lyssnar till, hvad skriften säger.»

»Och hvad säger skriften?» frågar jag småleende.

»Jo, först säger den: 'det är icke godt för mannen att vara allena'. Och ytterligare säger den tusan så vackert på ett ställe: 'Då förde Isak henne in i sin moders, Saras hydda och tog Rebecka till hustru, och han vardt kär åt henne, och så vardt Isak hugsvalad öfver

sin moder.' Nå, i mitt hus har nu Jan tändt lampan, och brädspelet står framme och toddyvattnet är på. Stäng ditt hus, tag gamla Margret med öfver till Jan, och låt oss vidare tala en smula om hvad skriften påpekat.»

Det är så putsadt, fint och smånätt i det lilla kaptensbostället, som vore det sammansatt af några kajutor å ett kron-skepp. Kuriosa från alla världens hörn pryda väggarne och lysa äfven därute i trädgården, som liknar en holländsk täppa; och rutorna äro så skinande klara, att ej en prick skymmer utsikten. Det är gamle Jan, den forne matrosen, som håller det så vårdadt, på samma gång han är sin herres mästerkock och enda tjänare. Min granne är enkling och har förlorat båda sina söner genom skeppsbrott vid resor, där han själf ej varit med. Sedan har han

dragit sig från sjölivet, som han fått afsmak för; men då han ej helt kunnat skilja sig från vattnet, har han byggt sitt bo däruppe bredvid oss, sysselsätter sig med affärer utan vare sig kontor eller skylt och samlar pengar, efter hvad man påstår. Hvarje afton röker han sin pipa på det gröna sätet bredvid flaggstången, på hvilken flaggan hissas eller firas å olika bemärkelsedagar af privat eller officiel natur. Aldrig sammanhänger det dock med annat, än hvad kaptenen känner sig verkligt djupt berörd af. Vid mina föräldrars frånfälle flaggade han på half stång i åtta dagar, ehuru konungens födelsedag under tiden inträffade och firades med flaggning och kanondunder i hela staden. Å Ceciliadagen äro hela hans hus och trädgård fyllda af flaggor och vimplar; högst trona dock

ej de nationela, utan de engelska färgerna. På allas frågor har han blott det korta svaret: »det är ett minne!» För öfrigt tar han denna dag ej mot besök, men sitter på det gröna sätet rökande sin pipa och försjunken i tankar. Under tiden fägna sig fattighusets gummor af den förtäring, han, ehuru okänd, regelbundet bjuder dem på.

Mot kvällarne, då Jan är ledig en stund, sätter denne sig på en trädgårdspall och läser enligt gammal vana ett par sidor halfhögt i bibeln, pekande med sitt tjocka finger. Jan är ingen »läsare», men han är uppfödd i ett kristligt hem och tror att hans regelbundna bibelläsning skall tillförsäkra både honom och hans herre saligheten.

Medan nu Jan därute grälar med Margret om matlagningen, hvori de båda

vilja gälla som skickligast, fortsätta kaptenen och jag vårt samtal.

»Du behåller naturligtvis huset, min gosse, du vore galen annars. Hvar får du ett bättre? Bo i kasernhus nere i staden kanske? Tackar ödmjukast! Men du skall reparera här och få det en smula modernt invändigt. Man gjuter inte nytt vin på gamla flaskor; du har råd till att få det mer efter en ung hustrus smak; jag skall hjälpa dig med de satans handtverkarne, så att de inte söla. Och så, medan oljelukten torkar ut här, tar du en tripp till utlandet med din fru. Det har du också råd till. Ni flytta då inte in så direkt här. Och nu går du i morgon dag till din Rebekka och föreslår henne saken. Och skulle tanten komma med kvinnostrunt, säger du henne bestämdt, ehuru förstås med den höflig-

het, du är henne skyldig: Pass Mante, här råder jag! Jaha, tänk nu på saken medan vi ta oss ett parti bräde.»

Då jag tog godnatt af honom, tryckte jag hans hand och sade:

»Jag säger i morgon åt Maria...»

»Att ni gifta er om en månad och lysa om söndag ja», och så sköt han mig ut genom dörren.

IX.

Finns det väl någon simplare form för bröllop än långa fester och gäster i mängd? Detta kom nu alls ej i fråga, genom att vår vigsel följde så tätt på mina föräldrars fränfalle. Annars hade nog tant varit hågad för ett pompöst bröllop; däremot hade hon intet emot,

att det blef hastigt satt i verket, och att vi omedelbart anträdde en utrikes resa. Hela ceremonien försiggick på ett par timmar, och strax efter stodo Maria och jag resklädda, bjudande de få bröllopsvittnena farväl.

»Maria», sade jag, då vagnen rullade af med oss, »nu är du i all frihet ställd under *min* protektion.»

Hon svarade mig med ett intagande leende.

Hur på en gång stolt och rörd kände jag mig icke! Efter att i hela mitt lif ha varit stödd och uppburen, var jag nu en ung fader- och moderlös kvinnas manliga beskyddare och enda stöd.

Vagnen stannade vid stationen, så att Maria satt närmast utgången. I ett ögonblick hade hon vinkat ett stadsbud, och innan jag hann göra upp med kusken,

öfverlämnat till honom våra saker utom de små kollyn, som hon behändigt delade mellan oss. Hon var äfven den första att finna en nästan tom kupé, där hon placerade våra småsaker på bästa sätt. En smula förödmjukad beslöt jag att vara påpassligare.

Det var emellertid omöjligt att täfla med henne i uträkningen af, hvilket kupéfönster som för tillfället bäst lämpade sig för att stå öppet, och hvilket hon med ett oemotståndligt 'tillåter ni?' till medpassagerarne öppnade högst behändigt med sina hvita små fingrar, ehuru det genom sin tröghet stundom trotsat starka karlhänder.

Då jag påpekade någon plats för henne, hade redan resehandboken upplyst henne därom, och på kartan var hon hemma som en stabsofficer. När jag hade något

längre att förtälja henne om en plats och dess historiska betydelse, åhörde hon mig med ett behagfullt småleende, utan att förlora ur sikte de ställen, vi passerade, och hvarom hon, ibland afbrytande mig, fällde en träffande anmärkning. Omöjligt kan jag fatta annat, än att det var genom instinkten, hon bättre än någon visste välja det bästa och förhållandevis billigaste hotellet, och hon satte snart upp ett drickspänningssystem som blef till förmån för vår kassa utan att vara småaktigt.

»Man skulle kunna tro, att du rest i hela ditt lif», sade jag en dag leende till henne, i det jag såg upp från mina anteckningar, hvori jag småningom allt längre stunder försjönk.

»Det är inte svårt att resa, då man har pengar», svarade Maria skrattande,

»och då man har några utländska glosor i hufvudet.»

Hvad det sistnämnda beträffade hade jag äfven tänkt, att jag genom mina språkkunskaper skulle bli oss båda till nytta. Men Maria hjälpte sig alldeles förträffligt själf med sitt lilla språkförråd, som hon snabbt och smidigt använde tillika med gester.

Inom ett par veckor hade jag glömt min roll af beskyddare. Inte därför att Maria förde något kommando. Hennes röst var alltid mild, hennes sätt undfallande, hennes lynne jämnt och soligt; det var hennes grace, som gaf henne makt öfver snart sagdt alla slags människor.

I kontinentens stora museer gick det illa att gå i samma sele. Min hustru flög som ett bi från den ena sevärdheten

till den andra. Jag stod ibland timtals försjunken i stämningar framför ett par mästerverk. Slutligen märkte jag, att det plågade henne. »Lilla bi, du har fått en drönare med dig», sade jag.

»Du studerar, Rafael, det förstår jag ju», svarade hon, »men vi kunna ju komma öfverens om, hur vi skola träffas.»

Och snart hade hon ett utmärkt system färdigt för våra skilda museivandringar.

»Studerar jag verkligen?» frågade jag mig själf. »Drömmer jag ej mer?»

Ibland smög sig en besynnerlig trötthet öfver mig, som hvarken satt i hufvud eller ben, men innerst någonstädes i själen. Sådana stunder kände jag mig ensam, äfven när min hustru sällskaplig och strålande glad gick vid min sida, talande om dagens intryck, och då jag måste beundra hennes förmåga att hinna se allt.

»Är det melankoli?» frågade jag mig tyst.

Men förtretad sköt jag den tanken från mig. Var jag på något vis andligt bruten? Nej — skuggan var nog bara en smula solrök. Hvad var lifvet väl för mig dessa dagar annat än en glad söndagsmorgon, då alla vimplar svaja, alla klockor ringa och allt andas fest?

Plötsligt en dag längtade jag nästan sjukt efter tystnad och frid.

»Maria», sade jag, »skola vi inte lägga oss för ett par veckor vid hafvet?»

»Gärna, Rafael.»

Och så reste vi.

Ett par aftnar efter vår ankomst satt jag nere vid hafsstranden. Enligt öfverenskommelse skildes Maria och jag efter den andra frukosten och träffades åter till middagen. Hon hade ej samma kärlek till hafvet som jag.

»Det är så stort och enformigt», sade hon.

Ja, det var på en gång dess hvilande enformighet och gränslösa väsende jag älskade i förening med dess eviga skiftningar. Med hvilken hänryckning jag kände dess salta skum yra upp i ansiktet, hur begärligt lyssnade jag ej till dess brus, på en gång så mäktigt och vemdigt, så trotsigt och ömt i tonen! Fanns det en vackrare syn än seglen vid horisonten, först nästan osynliga, därpå fantastiskt förstorade, fångande solens glans, så försvinnande mot osedda kuster.

Ibland hade jag en föreställning om, att öfver hafsytan skulle komma en dimhöljd gestalt, född af dess skum, lösa mitt väsen liksom ur en förtrollning och komma mig att växa ut till en gudagestalt, som kraftigt fannade lifvet.

Emellan dessa stämningstunder, som jag nästan blygdes öfver, arbetade jag med feberaktig ifver på att renskrifva och fördjupa mina anteckningar, och på att utkasta planen till ett nytt arbete: Naturalismen under de tre sista århundradena.

Det var i detta jag satt fördjupad en afton, då min hustrus vänliga stämma kallade mig; strax efter lade hon sin arm om min hals.

»I dag tycker jag om hafvet», sade hon och såg ut öfver den spegelblanka ytan.

»I dag har jag lämnat hafvet i fred och arbetat», svarade jag leende.

»Och hvad gör min herre och man annars?»

»Ofta drömmer jag.»

»Om hvad?»

»Konturlösa drömmar utan form, utan färg, utan mål.»

»Besynnerliga drömmar», svarade hon, »som aldrig skulle få fatt på mig.»

»Och hvad har du gjort i dag, älskling?»

Hon räknade på fingrarne många nyttiga ting. Läst så och så mycket; spelat, sjungit, handarbetat, fått insikt i strandfisket, öfvat sig i språket genom att utbyta kökserfarenheter med värdinnan, och i den gamla slottsruinen lekt med byns barn.

»Åh, du skulle bara sett en så förtjusande liten söt unge, det var där, ett vaggbarn!»

I detsamma rodnade hon, men fortsatte att beskrifva den lilla, medan hennes ögon glänste af något liknande en ljuf längtan.

Ännu medan hon talade, började hon gå före mig hem. Jag såg hur det i aftonglöden badande landskapet sammansmälte till ett med henne. Marken gick i gröna vågor vid våra fötter upp öfver landet, och välfödda hjordar med fruktansvärda horn betade stillsamt och fromt dess täta gräs. Bakom oss sjöng hafvet en mildt susande sång; framför oss låg byn med murgrön och klängrosor kring sina ålderdomliga småhus. På långt håll lyste våra hvita gardiner purprade likt segel af solen.

Det föreföll mig, som hade jag flutit upp ur drömmarnes dunkla djup i dagens varma solsken.

»Hur kan jag ha gått så främmande för henne?» frågade jag mig själf. »Är hon inte min unga, ljufva hustru? Klappar ej mitt hjärta af glädje, då hon kom-

mer? Hur vacker var ej hennes blick, då hon talade om barnet!»

Jag fattade Marias hand och släppte den ej, förr än vi stigit öfver vår tröskel. Och medan jag förde henne genom det solglödande landskapet, föreföll det mig, som firade vi först i glädje vårt bröllop.

Vår värdinna i svart klädning, blomstrande kinder och grått hår under den hvita mössan gled in med de gulkantade karotterna och faten och satte dem på bordet med sin sedvanliga, lågmälda fråga:

»Är det något särskildt monsieur och madame önska?»

»Ja», svarade jag med hög, liflig stämma, »rosor på bordet och det bästa vin, som finns. I dag är det fest.»

»Det skall strax bli.» Och den gamla ärevördiga gled ut igen småleende.

»Hvad är det för en fest, Rafael?»
frågade Maria.

»Lifvets, min älskling», svarade jag
och slöt henne i mina armar.

X.

Med den lidelsefulla ifver, som jag allt mer lade i mitt arbete, hade jag hela förmiddagen suttit lutad öfver skrifbordet. Nu lät jag pennan hvila och sträckte mig i stolen. Jag kände mig nöjd. Det var elektriserande tankar jag nedskrifvit, sådana, som väcka andras till lif. Jag frågade mig, om det nöje, jag erfor, var ärelystnadens tillfredsställelse, och svarade mig omedelbart: nej! Det var det nöje, man erfar, då man, känd eller okänd, står på tankens och kun-

skapens höjder, skådande vidt ut, och då man ser djupt in i människornas själar.

Hur högt hade jag stigit och hur djupt hade jag väl skådat? Om en Gud såg ned på det från sin höjd, skulle han ej se någon betydlig skilnad mellan min och sjäarens andliga nivå. Den dåligt klädda arbetaren därnere, sade jag mig, lägger kanske sitt öra mera tätt intill samtidens breda bröst. Och kanske falla de få vishetsord han yttrar vid sitt fattiga bord eller i sin kamratkrets i bättre jordmån än mina, som vänta köpare på bokhandlarens disk.

Världen, som jag ville tvinga att lyssna till mina upptäckter, den rörde sig utanför min stängda studiedörr, hvilken allt tätare slöt sig omkring mig, som i sällskap med döda diktare och tysta böcker genom det skrifna och tryckta

ordet talade utåt allfarsvägarne till en publik, hvilken jag föga kände.

Ett litet stycke af det lefvande lifvet stod jag dock i förbindelse med. Just nu kom, liksom buren på syréndoften, en späd röst in genom mitt öppna fönster.

»Ah . . . papapapapa . . .»

»Ja, nu ska vi gå och be pappa komma och äta», säger en likaledes mjuk, men mognare stämma.

De stå nu utanför och bilda en fjortjusande taffla i min fönsterram, den vackra, välklädda modern och det hvita lilla byltet med små fäktande armar och ben, så oskuldsfullt sött som något i världen kan vara. En flicka är det, oaktadt sin spädhet redan så lik sin mor.

Jag hade en gång öfverraskat mig med att fråga: hvilket är min största glädje, detta eller arbetet? och aldrig

hade jag kunnat finna svaret. Så mycket visste jag, att när jag mycket trött lade ned pennan eller boken, var det min största glädje att sysselsätta mig med dessa två.

Jag gick emellertid, fylld af denna nöjeskänsla ut till bordet. Den lilla, som i sin höga barnstol satt i jämnhöjd med oss, trefvade med sina gropiga små händer i mitt ansikte. Maria, som redan var en skicklig husmor, smålog åt oss och aflyfte locket, som dolde en läcker öfverraskning.

»Maria», sade jag, då jag en timme därefter tände min cigarr för att börja min promenad, »hur många män i den här staden tror du med så fullt skäl som jag skulle kunna säga: mig fattas verkligen ingenting.»

Maria svarade med ett fint småleende, som bar färgen af en negation.

»Hon menar ej mitt lyte naturligtvis, tänkte jag, »men hvad menar hon?»

»Det ser ut, Maria, som om du ändå tyckte att något fattas mig», sade jag slutligen, då intet svar följde.

»Ja», sade Maria, »det är bara så besynnerligt, att du inte alls saknar hvad som alldeles afgjordt fattas dig.

»Och hvad skulle det vara?»

»Umgänge.»

Maria är en klok kvinna. Hon låtsar ej se de tjocka rökvirflar, som utgå från min cigarr, och lämnar mig ensam med de tankar, hon framkallat genom ett enda ord.

Umgänge! Minsann! Är det Erlands förnumstighet, som går igen i hennes ord,

eller är det en kvinnas fåfänga och nöjeslystnad?

Då askan är lång nog på min andra cigarr, förstår hon, att jag är färdig. Att jag ser mig och henne i en annan ställning till saken än nyss. Att jag sagt till mig själf: Vi ha verkligen intet annat umgänge än tant Fougt och kaptenen. Den förra kan jag aldrig sympatisera med, den andre aldrig hon. För mig är vår beskyddarinna ej nog naturlig, för henne är kaptenen det för mycket.

»Det kan ju vara, att din kapten, som du säger, har en fin själ», sade Maria en dag, »men jag har så svårt att trivas med det grofva höljet. Om han bara inte hade den ovanan att svära så mycket.»

»Det är tyvärr nationelt», svarade jag leende.

»Hon liknar alldeles en fint utpyntad

madonnabild, som jag såg en gång i Spanien», sade kaptenen en dag, då Maria gått genom rummet, »hon såg ta mig fan så nätt ut och smålog så finurligt, att jag korsade mig på afstånd med katolikerna.»

Och det låg verkligen i kaptenens sätt mot Maria något, som uttryckte, att han korsade sig på afstånd för henne.

Där hade jag nu emellertid setat förnöjd i min studiekammare utan annan tanke, än att Maria under tiden lika förnöjd var upptagen af alla de bestyr, som gingo ut på att huset hölls i det prydligaste och förträffligaste skick, att trädgården med Jans tillhjälp ansades och utvecklades på ett modernt sätt, som redan gett den en helt annan prägel än förr, och att lillan frodades och växte som en praktblomma. Visserligen hade

hon blott talat om mig och trott sig tänka blott på mig; men omedvetet ingick i detta hennes egen saknad. Hvilken egoist hade jag ej varit! Innan Marias barndomshem kom på obestånd, hade hon där sett ett gladt och behagligt umgängeslif; men hennes ungdom hade sedan förflutit trist nog. Hos min tant hade hon tangerat sällskapslifvet och visat sig ha gäfvor för det. Nu hade jag tyckt, hon kunnat ha nog med mig, som visade mig vid måltiderna och däremellan några flyktiga stunder sysselsatte mig med hustru och barn. Behöfde jag väl frukta, att Maria, så måttfull som hon var, kunde komma till att med öfverdrift kasta sig in i sällskapslifvet? Långt ifrån!

Som sagdt, då askan på min andra cigarr hade två centimeters längd, smög

en arm lent under min, och ett par fina små skor togo jämna steg med mina tvärtåade stöflar.

»Alltså», sade jag leende, »skola vi slå oss på att hålla en liten salong!»

»Ja, det tycker jag, Rafael, om du inte har allt för mycket emot det.»

»Jag förmodar», sade jag, »att vi ha lika smak i fråga om umgänge. Jag afskyr bjudningar, som gå ut på att ge gästerna mat, att bespisa dem; det är ofint. Jag tycker illa om att se så många gäster på en gång, att jag ej hinner sysselsätta mig med dem alla. Jag vill inte umgås med folk, som jag inte sympatiserar med.»

»Det är ju klart allt det där, Rafael.»

»Förbered dig då på att hvilken dag som hälst få ställa till en enkel, men god middag för, låt oss börja med, fyra

— fem vittra män. Fruntimren få komma sedan.»

»Du skall se, Rafael, hur roligt du får. Du har haft alldeles för stor benägenhet att rota in dig.»

»Och er!»

»Man kommer att dyrka lillan.»

»Och dig.»

»Det är min skyldighet för din skull att söka utmärka mig.»

Ja, hon utmärkte sig verkligen. Våra umgängesvänner, det dröjde ej länge, innan jag med allt skäl kunde kalla dem så, beundrade Maria lifligt. Liksom hon hann med allt annat, visade hon sig äfven kunna sätta sig in i och följa med dagens frågor, den nyaste litteraturen, som mest lät tala om sig, och de senaste konstprodukterna, så att hon utmärkt

höll sig uppe i samtalet, genom lifliga och fyndiga, om ock aldrig originella yttranden.

Våra samtal kunde liknas vid en glad regatta, som drager ut med vimplar och flaggor mot hafsvidderna, just så långt att vi förnummo en fläkt af det gränslösa, och tillräckligt nära hamnen för att lätt segla in i den i tid, då Marias prydliga lilla julle med en smidig vändning länsade undan mot kajen. Mest sysselsatte vi oss med estetik. Det var ju vårt egentliga fält, och det sköna var vårt evangelium. Det fanns en och annan karakteristisk profil i vår krets, som jag tyckte särskildt om, därför att den tillhörde män, som lidit för sin tro om hur det sköna borde yttra sig. Emellertid buro de nu segrarens större eller mindre gloria, och det gick på det hela

ej någon annan nöd på vår lilla grupp än den, som håller en vaken — det konservativa elementets komiska och fruktlösa anfall.

I sociala frågor inträngde vi ej allt för djupt. Vi hade mycken sympati för de lägsta lagrens ifver att arbeta sig upp i solskenet. Hvad medlen beträffade, höllo vi oss på afstånd och beskådade det hela med ett något skeptiskt småleende. Men vi diktade om de fattiga och läto ibland deras gestalter gå igen i våra konstalster. Vi sökte ofta i fickan efter en slant, som inte alltid fanns där, ty, som våra ungarlar klagade, »det var fan så dyrt att lefva en smula anständigt, och lefva måste man ju!» Då vi kommo i närmare beröring med en arbetare, behandlade vi honom med utsökt aktning, ja, skakade ofta hjärt-

ligt hans hand, hvarefter vi glömde hans tillvaro för viktigare ting.

I denna krets funnos så väl män som kvinnor, hvilka i viss bemärkelse kunde kallas mina vänner. Att de likväl ej stått i något nämnvärdt sammanhang med det, som djupast ingripit i mitt sjäslif, märker jag däraf, att de nu alla bilda endast en dimmig fond för mitt skådespel.

Ett gemensamt drag för dem alla var, att ingen enda befanns lämplig att ställas under tant Fougts protektion. Hon triftes ej heller bland dem och undvek att hälsa på oss tillsammans med dem.

»Det var ett besynnerligt samtal ni hade i går», sade hon en dag, då hon i början varit med i vår krets, »och som gör mig en smula orolig för Maria i fråga om edra mycket frigjorda umgängesvänner. Du vet, jag är liberal, Ra-

fael, men det föreföll, som skulle ni hylla lidelsen som något skönt.»

»Ja, ty den är skön, då den inte är riktad nedåt, tant.»

»Jag vet inte riktigt, hur du menar, Rafael, är den inte alltid riktad nedåt?»

»Rafael menar förstås», inföll Maria, »att lidelsen är vacker, då den har proportionella former.»

Jag brast i skratt.

»Nå, tant», sade jag, »behöfva vi vara oroliga för Maria?»

»Kanske inte», sade hon, men såg ej rätt nöjd ut.

»Hennes oro är ju dock välment», tänkte jag, »hon håller uppriktigt af oss.»

»Kära tant», bifogade jag, »en sak är viss, att hur än Maria och jag fatta lidelsen, lefva vi båda utom den i det

behagligaste klimat, ett sådant, där lyckan uppehålles genom harmonien.»

Maria riktade ingen forskande blick på mig, men skänkte mig ett af sina vackraste leenden, och tant såg lugnad ut, ehuru hon anmärkte, att vi kunnat välja ett bättre umgänge.

XI.

Månen står omgifven af sotmoln. Vinden har mot aftonen börjat susa öfver vår höjd och hopar de fallna löfven kring mina fötter. När den ibland stillnar af, tränga genom det stängda fönstret till mina öron lösryckta toner af min hustrus nynnande vaggsång. De förefalla mig komma fjärran, fjärran från, och barnet och modern synas mig så underligt aflägsna. De

ega intet samband med den oförklarliga glädje, som fyller mig, och som föga stämmer med kvällens mörka höst-ton. Alla mina sinnen äro vakna och spända, som hos en af lefnadslust sjudande yngling. Det förefaller mig, som speglade sig lifvets hela rörlighet i min själ, och dess makt till en evig fortvaro, och som klingade ett svagt eko af alla dess fröjder innerst i mig.

Vinden leker alltjämt med molnen; nu har han hopat dem kring månen, så att himlen är helt mörk, och så har han för ett ögonblick lagt sig till ro och låtsats sofva.

Hur egendomligt klagande ljuder ej i dag min hustrus sång. Jag har en föreställning om, att det ej är hon, men en främmande kvinna, som sjunger. Med ens reser sig vinden igen och susar ej,

men brusar som ett jaktkoppel öfver höjden, rifver med ett tag sönder molnslöjan och kommer träd att buga mot marken, då månen åter träder fram och lyser öfver vattnet, som fräser ute vid segelleden.

En ånghvissla bölar som en ilsken tjur där långt ute i hamnen. En liten stjärna glider fram, klart tecknande sig mot den mörka bakgrund, skogen bildar; jag följer den med ögonen liksom magnetiserad; nu aftecknar sig i den breda månstrimman ett stort ångfartygs svarta skrof. Jag fylls af en barnslig lust att vara en mås, som med breda vingar flyger fartyget till mötes, skriande slår ned i dess tackel och skarpt spejar öfver dess däck.

Nu är båten så nära, att jag hör ett kommandorop och rasslet af kedjor. Jag

lutar mig öfver staketet och spänner blicken forskande i fartyget utan att veta hvarför.

Två fina händer läggas på mina axlar, och en klar röst talar genom stormen tätt vid mitt öra.

»Det är en Lübeckångare, Rafael.»

»Du vet då allt», ropar jag öfver stormen.

Hon svarar ej, ty de häftiga vindstötarne förtaga hvarje annat ljud, men hon följer mig in och skälfver af köld. Jag slår upp min vida rock och sveper den om henne, i det jag sluter henne tätt intill mig. En stillhet har fallit öfver mig och en vemodsfylld ömhet för Maria. Kind mot kind träda vi öfver vår tröskel. Därinne andas allt frid. Lampan kastar sitt milda skimmer öfver rummet, Marias handarbete hvilar på

bordet bredvid mina tidningar och vårt barns docka.

Jag stryker med båda händerna öfver min hustrus hår.

»Maria», säger jag ömt, »Maria, jag älskar dig.»

»Det vet jag, Rafael», svarar hon med sitt ljusa leende, som icke eger några skuggor.

Jag sluter henne i mina armar, under det vemodet allt mera fyller mig.

Lutade intill hvarann träda vi öfver nästa tröskel och luta oss båda öfver vår rosiga, sofvande lilla.

ANDRA AFDELNINGEN.

I.

Ännu felade åtminstone sex timmar i tjugofyra, sedan jag med en af rörelse fylld stämma sagt: »Maria, jag älskar dig!»

Och långt tillbakaträngda i mitt medvetande voro dessa ord af det nya, som fylde mig — detta nya var bilden af en annan kvinna.

Om någon i detta ögonblick frågat mig: älskar du Maria? skulle jag häpen betraktat honom och lika hastigt som

uppriktigt svarat: »visst älskar jag henne», men missnöjd öfver att bli afbruten i min tankegång med sänkt hufvud och leende läppar hafva gått vidare, fyllande mig med det nya, utan att detta födde hos mig vare sig oro, samvetsqual eller reflexion; endast en känsla af något oändligt angenämt; och detta angenäma hade sin grund i att där inne hos min hustru var Elise, och ännu skulle hon stanna hos oss några timmar, och många gånger skulle hon komma tillbaka, och aldrig skulle jag förlora henne ur sikte.

Det var en god stund före middagen som jag hört dörrklockan pingla på ett nästan oförsynt häftigt sätt.

Säkert är det min vän kaptenen, som ger min hustru ett nytt bevis på sin 'ofina natur', — tänkte jag.

Jag hörde Maria ge till ett utrop, och

jag hörde en låg röst, som jag ej kunde afgöra, huruvida den tillhörde en man eller en kvinna, hastigt utbyta repliker med henne. Min vän kaptenen kunde det dock ej vara, hans röst var hårdare. Plötsligt uppfattade jag genom min stängda dörr några ord från Marias klara sopran:

»Nej, så lustigt, kom du i går kväll med 'Lübeck'? Rafael och jag...»

Jag reste mig ur stolen. Jag fann det hvarken lustigt eller underligt, och icke var jag nyfiken. Men likt en sömngångare, som ödets röst kallat, skred jag mot dörren och öppnade den.

Hon låg just på knä framför min lilla Britta, som halft road, halft förskräckt lutade sig mot Marias knän och motvilligt leende krampaktigt grep denna i kjolen.

»Du lilla förtjusande», sade hon med sin djupa, rika altröst, »vi två ska' komma att hålla förfärligt mycket af hvarann», hvarefter hon lifligt betäckte den lillas lediga hand med kyssar.

Maria fick syn på mig i dörren.

»Rafael, Elise! Elise, Rafael» ropade hon gladt och ifrigt till.

Jag tror att det var hon, som först kom fram till mig, och jag hade ej reda på, hvilka hälsningsord vi utbytte. Men mitt andra medvetlösa tillstånd hade redan inträdt med att något börjat röra sig inom mig och drag för drag tillägna sig uppenbarelsen af denna kvinna, tillägna sig den helt, obestriddigt, segrande, för alltid! Det är om detta tillägnande dessa blad röra sig, och endast de första stegen tillhöra det omedvetna, glädje-

fylda stadiet, de sista tillhöra det högsta tillägnandet, den djupa smärtans.

Ja — och nu var man därinne, och jag hörde genom de öppna dörrarne rösterna blandas, och stund efter annan lilla Britta uppge ett jublande skratt. Man håller tydligen redan »förfärligt mycket af hvarann». Och den djupa stämman bildar förgrunden, och de två sopranerna den skisserade fonden.

Ej som en brottslig man kunde jag i detta ögonblick ha sett ut, men som en drömmare, fylld af en ren glädje, med strålände ögon och ett godt leende.

Jag går just och tänker på de där orden, som vi utbytte strax före mid-dagen:

»Maria», sade jag plötsligt, »du har väl en flaska riktigt god bourgogne hemma?»

»Ja, visst. Men, hade du reda på, att det är Elises älsklingsvin?»

»Nej, men hon ger intryck af riktigt godt, äkta rödvin!»

»En sådan idé!» Maria skrattade.

»Jag tror nästan det är sannt», sade Elise enkelt, i det hon för en sekund afbröt sin lek med Britta.

»Hon har detta själens adelsmärke att känna sitt värde utan att yfvas», tänkte jag.

Nu kommer hon just ut i trädgården till mig och börjar gå vid min sida, och snart ta vi jämna steg; det vill säga, jag faller ur den takt, som jag satt mig in i efter Marias gång, och tar ut stegen, så att de passa för Elises långa, energiska och dock mjuka steg.

»Får jag spatsera och prata med dig en stund, Rafael?»

»Om du får! Jag håller redan mycket af dig, Elise.»

»Och jag af dig, Rafael. Jag förstår så väl, hur lyckliga du och Maria skola vara.»

»Ja, mycket lyckliga», det är som upprepade jag orden ur en gammal barndomssaga. Dessutom gläder det mig, när jag tänker på, att Maria är Elises kusin och dessutom hennes fostersyster.

Elise börjar tala om en del utländska arkivforskningar, hvori hon deltagit som handsekreterare hos en lärd gammal grefve, sedan Marias mor dog och fru Fougt tog hand om sin ungdomsväninnas dotter, medan däremot den några år äldre fostersystem förklarade, att hon kunde reda sig själf.

Medan Elise talade, beundrade jag

hennes lifliga skildringsförmåga och sade henne det.

»Ack, jag är så ojämnt bildad», svarar hon med ett allvarligt leende.

»Det betyder hos många djupt bildad.»

»Inte hos mig. Men kom nu, Rafael, ska' vi gå in och sätta upp det orientalska draperiet, innan jag går.»

»Hvilket draperi? Och hvarför skall du gå?» frågar jag otåligt.

»Min gåfva till ert hem, Rafael. Kom nu!»

»Men vi voro ju midt inne i ett literärt samtal.»

»Så är det med kvinnors vetenskaplighet. Vi ska fortsätta en annan gång», svarar hon leende.

»En annan gång, och många gånger», upprepar min tanke ljusnande.

Draperiet är uppsatt. Marias smak

för pariserschwung har ej godkänts af Elise, hvilken Maria tydligen gärna böjer sig för.

Nu hänger det så som ett orientaliskt draperi skall hänga och fångar afton-glöden i sina veck; dessa bilda en half-ram kring Elises hufvud, och jag tänker, att ingen annan kvinna kunde ha en så pass böjd näsa och bredt ansikte, utan att det skulle ha tagit sig något fågelaktigt ut.

»Stå still så där, Elise», utropade jag, »och håll upp draperiet. Du liknar Semiramis.»

»Det passar ju utmärkt för den här traktens hängande trädgårdar», inföll Maria skrattande.

»Din typ är så olik Marias», sade jag, »det finns en nyans af semitiskt tycke hos dig.»

»Då jag var barn, svärmade jag verkligen för att vara Semiramis», sade Elise. »Det handlingsfriska hos den österländska sagodrottningen tilltalade mig.»

»Och jag svärmade också för henne», sade jag, »och tyckte mig så väl förstå, att hon inte kunde tåla en stackare till man.»

»Nej, naturligtvis», svarade Elise med en tankfull blick.

Då hon gått, kom Maria in till mig och lutade sig öfver mig.

»Hvad tycker du om Elise, Rafael?»

»Mycket!» svarade jag i en djupt uppriktig ton.

»Jag är så glad åt det.»

Jag kysste hennes hand och kväfde en suck, om hvars ursprung jag ej visste något.

II.

Jag har träffat henne flera gånger. Hur lång tid har förflutit sedan första gången? Låt mig se — en vecka. En vecka? Min Gud!

Vi följa tiden lugnt och ostördt, taga ett steg och nästa dag ett, och plötsligt, utan att vi märkt någon gränslinie, ha vi stigit in i ett annat lif, och utan att ana det, då vi lyfte foten. Våldsamt och oemotståndligt spränger då vår vaknade innersta varelse sitt skal. Vi stryka oss öfver pannan och se oss förvånade om i en värld, där vi gått blinda utan att veta det.

Världen förändrade ej sin gestalt, då jag lärde känna Maria; den blef endast varmare i färgen.

Elise är lika litet som Maria bullersam eller öfverdrifven i sin glädtighet. Men allt hos henne glimtar fram i stora drag. Hennes låga skratt och skämtsamma ord komma ej ymnigt, men likna en ur en grufvas dunkel framskymtande rik malmfyndighet; där finns alltid mer att hämta, och det okända djupet lockar beständigt. Vemodet, som framskymtar i hennes blick och kring hennes kraftiga, mjuka, stolta läppar — är ett öfver-skådligt svårmod med hafvets oändliga horisont. Men hennes hvardagslygne är jämnt och gladt med en ådra af humor.

Maria är som ett fint mosaikarbete, där hvarje egenskap ligger i dagen hel, nätt och i väl proportionerade små dimensioner.

Hur uttalade ej Elise ordet »ensam», då hon, tackande för vårt anbud om ett

hem för henne hos oss, förklarade att hon dels behöfde bo närmare grefven, dels ofta hade ett oändligt behof att vara helt ensam.

Långsamt rör sig min högra hand med pennan och stannar ofta; vänstra handen, som hvilar öfver uppslagsboken, vänder ej ett blad i timmen. Det sysselsätter mig det där ordet »ensam».

Men det finns ett annat begrepp, som sysselsätter tant Fougts, och det är »grefven». Det lurar likt en gam innerst i hennes blick, och kretsar kring hennes läppar.

Efter en skyldighetsvisit af Elise har tant Fougts bjudit oss ensamma med henne till middagen. Jag är alltså Elises enda riddare, men jag ser passivt frågan stå bakom tants stol och är allt för road af att få höra Elises svar för att vilja

ingripa. Minsann, den kvinnan reder sig nog — tänker jag. Ändtligen ha vi kommit till den förtroliga stunden, då kaffet serveras i salongen och tjänarne lämna rummet.

Nu stå de två positiva, men oförenliga naturerna mot hvarandra. Tant börjar direkt samtala om grefven.

»Den där karlen, som enligt ryktet gjort alla kvinnor sin kur, har han ej äfven hos dig...»

»Jag vet inte, om han har gjort alla andra kvinnor sin kur, men mig har han gjort den», afbröt Elise lugnt.

»Hvad?» tant Fougt tappade skeden i golfvet. »Han har gjort dig sin kur, och du stannade?»

»Ja, för jag tyckte om grefven.»

»Hvad, du tyckte om honom!» Jag hade den äran att andra gången ta upp

skeden åt tant. »Och han gjorde dig sin kur! Men — hvarför...»

Tant tvärstannar och söker med en rest af försynthet det rätta uttrycket. Maria rynkar lätt sina penslade ögonbryn, och jag lyssnar road. Elise ser äfven road ut, hvilket också framgår af hennes korta, låga skratt, och i det att en viss godmodighet plötsligt genombryter den stolt reserverade min, hon haft, sedan hon inträdt i tants hus, svarar hon:

»Kära tant, grefven gjorde mig i början sin kur, fast naturligtvis såsom en gentleman gör det. Men jag sade honom emellertid rent ut, att jag inte tyckte om den samtalstonen, emedan jag inga känslor hade som motsvarade den.»

»Nå?»

»Han bugade sig tyst. Sedan dess

har jag alltid varit helt nöjd med grefvens ton mot mig.»

»Men hans ton mot andra...»

»Är ej depraverad. Grefven är fåfång och har kanske en tid spelat don Juan. Men i botten har han hjärta, och jag tror att det har räddats genom en olycklig kärlek, hvilken han alltid varit trogen — för att inte tala om hans — af artighet säger han 'vårt' — verk om svenska adelns storhetstid.»

»Jaså, du menar att en man trots alla möjliga erotiska förvillelser kan sägas ha varit helt trogen en kärlek.»

»Ja visst, det anser jag att han kan vara, ehuru han väl också kan ha haft sådana förvillelser, som kunna visa att han inte varit det.»

Nu utspann sig ett samtal om kärleken, där tants och Elises uppfattningar befun-

nos stå i den skarpaste motsats. De ord, hvilka Elise fällde, och som gjorde tant stram i känslan af att Elises tankar voro af omoralisk halt, visade mig just, att de voro renare än snön, rena som elden.

Maria föll in och parerade då och då ett anfall af tant; och drog för öfrigt halfva konsekvenser ur Elises tal, där jag drog hela, och tant falska slutledningar.

Slutligen förklarade Elise småleende, att det var bäst att sluta, emedan man ej förstod hvarann.

»Jag har förstått dig, Elise», sade jag stilla, afbrytande min tystnad.

»Ja, det förstår jag, Rafael», svarade hon i vänskaplig ton.

Hvilken rik kvinna hon måtte vara i kärlek — tänkte jag.

III.

Öfver oss är himlen, under oss hafvet, omkring oss skymtar i fjärran på ett och annat ställe en blå kustlinie.

Tillvaron har koncentrerat sig för mig till en oerhörd kupol, som omsluter oss. Hafvet fräser kring vår stäf och dunkar ibland doft i botten på vår båt; seglen rycka och slå. Kaptenen sitter rak, allvarlig och tyst vid rodret och spejar uppmärksamt med sin skarpa, djupblå blick öfver vattenytan, som han plöjer med sin jakt.

Långt, långt bakom oss har flytt bort den strand, där mitt barn leker på sin mors arm. Jag tänker ej på dem och minns intet af min egen tillvaro. Också företer jag tvifvelsutän en minst sagdt

anspråklös gestalt, där jag sitter hopkrupen i ett hörn, med hattbrättet nerviket för ögonen.

Under detta iakttar jag stum den kraftiga, ädla kvinnoprofilen framför mig. Kaptenen, som Elise hastigt blifvit god vän med, förstår tvifvelsutän som jag, att hon kommit med oss för att ostördt få njuta af hafvet.

Hennes svartgrå ögon stå stora och vidgade, fyllda med minnets syner; kring hennes läppar hvilar detta på en gång ömma och fasta drag, som karakteriserar en stor kvinnosjäl. Tystnaden breder sig innehållsrikt kring oss.

Till sist bryter kaptenen den med den prosaiska anmärkningen:

»Om en timma sitta vi vid middagsbordet.»

Elise och jag se oss om. Vi ha land förut.

»Kapten», säger Elise och lutar sig tillbaka i en bekväm stol, som hon funnit i ett hörn af det privatrum, vi upptagit i lotsstationens värdshus, »medan ni nu dricka ur ert vin, berättar Ni bestämdt om den svåraste seglats, Ni haft i ert lif.»

»Den svåraste seglats jag haft i mitt lif», upprepade kaptenen med ett tankfullt småleende. »Nåja, för Er, fröken, — som inte är lik andra kvinnor — och för min vän Rafael, som ännu ej hört det, kan jag ju göra det». Han sitter tyst en stund med armbågen på bordet och pannan stödd i handen, hvar efter han börjar:

»Jag var den tiden första styrman på en Lloydångare. Vi gick på Indien. En högt uppsatt engelsk embetsman gjorde öfverresan till Europa med sin fru. De

hade hvar sin hytt; lady'n hade i sin två små barn. Fadern var en djäfvul. Iskallt artig mot sin fru. Gud vet, hvad de hade sig emellan. Kanske var det svartsjuka från hans sida. Liksom med afsikt sökte han likväl förolämpa lady'n med den uppmärksamhet, han visade sin frus sällskapsdam, en slyna, som hvarje dag blef fräckare, och i hvilkens vård modern tydligen ej ville lämna sina barn.

Men ej en enda gång skorrade hennes ton mot tjänarinnan, hvilket tycktes öka mannens vrede. Nå — jag var förlofvad med försalongens uppasserska, en präktig flicka, som talade om lady'n så mycket jag ville höra, ty hon var rent af förälskad i denna, hvilket gjorde, att vi passade för hvarann, för jag var också förälskad i lady'n, så som en fattig, enkel karl kan älska en sådan dam. Emeller-

tid blef jag i tillfälle att göra henne några tjänster, och fick då alltid ett vackert leende. Fast Ni, fröken», bifogade kaptenen naivt, »inte alls på långt när ser så bra ut, finns det någon likhet, i synnerhet då Ni småler.»

Elise smålog ofrivilligt, och kaptenen såg med beundran på henne.

»Emellertid» fortsatte han, »stötte vi en natt ihop med en holländsk ångare; kaptenen där var drucken. Det var en förfärlig krach, och fartyget började sjunka. Räddningsbåtar utsattes. Diplomaten och sällskapsdamen slogos om att komma ned i den första. Jag bad min trolofvade söka rätt på lady. Hon kom tillbaka och sade, att lady yttrat att hon ville dö med sina barn. I båtarne skulle man bara skilja dem åt. Jag lämnade min plats åt andre styrman, rusade öfver

däcket och bar både modern och barnen fram till relingen, ropande, »plats för lady och hennes barn!» I det samma kantrade den tredje räddningsbåten. Sjön gick hög, och holländaren, som själf var läck, kunde ej hjälpa oss. Vi voro dock ej särdeles långt från hamn; den första båten hade lyckligt nått land och ämnade sig ut igen. Den andra var på väg. Jag bröt lös en del bräder, sammanband dem och gled på denna flotte ut i böljorna med min fästmö, lady och hennes barn. En våg ryckte barnen ur hennes famn. Hon skrek till och släppte taget, jag höll fast henne. Hon ville rycka sig loss. »Mylady, för Guds skull; jag älskar er!» skrek jag förtviflad på hennes språk. Hon smålog och sade »tack!» Mitt tag slaknade ett ögonblick, hon begagnade sig däraf — och sjönk.»

Han satt tyst en stund.

»Sedan gifte jag mig med min fästmö.
Vi båda kommo i land. Hon lefde inte
länge, sedan hon gett mig två gossar.
— Ladyn hette Cecilia.»

Elise reste sig efter en stund, räckte
kaptenen tyst sin hand, satte på hatten
och kappan samt gick ned mot båten,
dit kaptenen före mig följde henne.

Jag stod en stund ensam kvar i
rummet, genom hvilket skuggan af en
stor kärlek glidit — — — och ändt-
ligen väcktes min själ till full med-
vetenhet.

Fyld af en vild glädje och en vild
smärta satt jag tyst och lät båten med
ilande fart föra oss mot kusten, där jag
efter några timmar kunde se tornspirorna
sticka upp och ljuset glindra bakom mina
rutor.

Det föreföll mig, som hade hafvet löst mitt väsen och kommit mig att växa ut till att i gudayrsel famna lifvet.

IV.

Framför mig ligger ett biografiskt litteraturlexikon, och djupt i en låda hvilar, täckt af dam, ett påbörjadt arbete, i hvilket det gällt att lägga en rik lefvande anda. »Gud ske lof», tänker jag, »det behöfs inte för det, som jag har för händer. Hvarifrån skulle jag ta det besjälade ordet? Min själ liknar en mark, i hvars midt står ett träd, som drar all must till sig.»

Pennan går, och går, och går. Någon öppnar varsamt dörren, någon kommer med lätta steg fram mot mig, någon

lägger sin arm om min hals och lutar sin kind mot min.

Vore jag en kvinna, skulle jag brista i gråt. Jag bemannar mig, småler, lyfter venstra handen och stryker en len kind.

»Men Rafael», ropar Maria till, »du har ju en länk grått hår! När har du fått den?»

»Någon gång mellan min födelse och i dag. Gör det dig ledsen, barn?»

Hon drar mig med mildt våld upp ur stolen och för mig fram till spegeln.

»Men så se då, Rafael, se att du öfveranstänger dig med arbete. Vi behöfva det ju inte för att kunna lefva.»

Jag ser ett blekt ansikte, hvars grå hår, fåror vid munnen och djupa ringar under ögonen hon uttyder som »öfveranstängning», medan allt högt ropar: »Elise!»

Och jag ser, att om jag ej sluter

ögonen och arbetar med sammantryckta läppar, kunna vi ej lefva sida vid sida.

Arma barn, hur underbart, att hon ej ser vår ömsesidiga kärlek ligga död!

Jag kastar en forskande blick på henne i spegeln och utropar:

»Men Maria, du är förfärligt blek!»

»Det är ingenting», slår hon bort, »bara litet hufvudvärk.»

In genom dörren rullar en liten en, syster Brittas följeslagare. Han har ljust hår och fint ansikte, men stora, mörka, melankoliska ögon. De stå frågande på mig. »Hvad är detta för en värld, hur kom jag hit?» Han stöder sig vid mina knän, jag lyfter upp hans ansikte, och mitt stumma ögonspråk svarar honom:

»Vilse komma vi här i världen, min son, ofta till orätt far och mor. Lifvet är en sorglustig komedi. Det har drivvit

sitt skämt med oss. Men vi äro aktningsvärdt folk.»

Han förstår mig, ty han lutar sin kind mot handen, som hvilar på mitt knä, och ser småleende upp på mig.

»Snart ska' vi slå oss lösa, Maria», säger jag lugnande till min hustru. »Då bli vi inte mer bleka. Tag nu pysen med dig. Jag skall arbeta en smula till före middagen.»

Har du sett höken som en svart punkt i fjärran växa fram ur skyn och med blixtilik hastighet slå ned och gripa sitt rof på den i solens sken slumrande gården?

Har du haft en passion, som du hållit på afstånd, och öfver hvilken du nu tror dig vara herre — och just då har passionen, nyss bortjagad, som en roffågel slagit klon i ditt hjärta?

Har du studerat deras ansikten, som

straffande se på offren för de starka lidelserna och som högljudt klandra dem? Har du märkt huru släta de äro dessa ansikten, endast rynkade af små, små hvardagsbekymmer? Pejla deras själar, och du skall efter några minuters forskning finna, hvarför de kunna vara så vissa att aldrig »falla» för en stor lidelse.

Jag får oförtänt fatt i en almanack. I dag för två år sedan nalkades i kvälens mörker en Lübeckångare vår hamn.

Jag störtar upp. Två år, två år! Som två veckor har denna långa kamp förefallit mig. Jag har flytt med min familj till aflägsna orter — gång på gång — och återkommit till samma punkt, kommit igen mer fylld af längtan och smärta än någonsin. Jag har rest ensam och gräft ned mig i arkiv. Och i de tysta studiekamrarne, där mitt hjärta

slumrat in och min hjärna börjat arbeta regelbundet, där har min själ plötsligt vaknat upp på nytt och skärande ropat: Elise!

Jag har vändt åter och tänkt att vanan att möta henne vore bättre. Och då har jag sett henne komma och gå här, ibland med längre, ibland med kortare tiders mellanrum, alltid närande min längtan att se henne på nytt. Hon har gungat mina barn på sina knän, böjande sitt härliga hufvud öfver dem, medan hennes skratt klingat lågt och mjukt och hennes skämtlynne fladdrat kring dem i bevingade barnaord. Hon har setat i den stora karmstolen vid mitt skrifbord, med dagern från mitt fönster eller skenet från min lampa vackert gjutet öfver hennes mörka, rika, mjukt flytande dräkt. Suttit fördjupad i någon förfat-

tare, hon fått tycke för — nej älskat — hon fördjupar sig ej i hvad hon blott får tycke för. Hennes blick är då stor och förunderligt djup, och tystnaden brusar i stilla, stora böljeslag kring henne. Ibland läser hon en bit — och de ord, som gripit henne mest, läser hon lågt, men genomträngande hörbart, ackompanjerad af blodets sjudande svall i mina ådror.

Jag lägger handen öfver ögonen och vågar ej se upp. —

Hon går iblaⁿ fram och åter med armen om Marias axel. Då jag ser dem så sammanlänkade, vill jag ropa högt i oro och smärta. Jag flyr in till mig, griper pennan och nedskrifver data efter data med torra marginalanteckningar.

Hon sitter anspråkslös och stilla, men dock så mäktigt verkande i vår umgängeskrets. Då och då faller med ett tank-

fullt leende ett ord. Hon är den största skeptikern af oss alla, och likväl droppa hennes ord som guld och sprida optimismens och den fasta trons skimmer kring sig. Alla tjasas af henne, alla böja sig för henne. Maria afstår leende sin plats som tongifvande åt Elise, hvilken ej märker, att hon själf innehar den. Och i sin tur märker ej Maria, hur vidt vi nu kommit utom den bornerade hvardagsmoralens områden in på en högre morals, bland dunkla, utforskade stigar, där inga fasta märken synas mellan ondt och godt, men där man i aningen höjer sig till gränslösa himlar.

Två år!

Jag kastar pennan och börjar gå fram och åter som ett djur i sin bur. Mina nerver rycka, min tanke hvirflar. Förtviflad griper jag på måfå en bok från hyllan

— det är Vauvenargues. På måfå slår jag upp honom — och läser liksom i eldskrift:

»On peut tout oser, quand on peut tout souffrir.»

Min själ är befriad! Allt vill jag lida, blott jag kan våga det enda, som min själ törstar efter.

Maria, du lugna varelse, så genomträngd af tron på världens förträfflighet, du som ej skiljer mellan en broders ömhet och en älskares, du skall fortfarande sitta leende i din löfhydda, och sol skall lysa öfver dig. I endräkt och frid skola vi fostra våra två barn samman och inför världen le mot lifvet.

Men som en dödsdömd skall jag i mörker gå vid din sida och med hjärtat fylldt af alla lifvets kval hviska dessa eviga, dessa enda ord:

»Elise, dig älskar jag!»

V.

En böjd, vissnad gestalt, stödd på en käpp, kryper fram om hörnet af häcken och närmar sig mig, där jag står i dörren för att andas en smula luft. Jag skulle vilja gå undan, ty åldern i sin kärfvaste, svagaste, slöaste gestalt har stämplat gamla Margret, och hon har inte många förnuftiga ord att säga. Dessutom verkar det underligt på mig, att hon gett sig ut ur sin kammare, där hon annars sitter och tuggar och mumlar.

Men hennes blick är spänd i mig och säger med denna bjudande makt, som den svaga har gentemot den starka: jag vill tala med dig!

Nu är hon framme, pekar med käppen mot höjden och säger:

»Ringer det?»

Jag skakar på hufvudet, ty hon hör inte, hvad man säger. På en gång slött och skarpt spänner hon blicken i mig och frågar på nytt:

»Skall det inte ringa?»

Jag nickar.

»Inte än?»

Jag skakar på hufvudet.

Hon undviker min blick, men står kvar och tuggar.

»Kors», säger hon slutligen med ett uttryck af förargelse i tonen, »så fort som det gick.»

Jag böjer på hufvudet.

Något likt ett leende vill smyga fram mellan anletets rynkor, men med en instinktlik känsla af anständighet söker hon stryka bort det med en darrande hand.

»Det går fort för somliga», säger hon, och leendet glimtar fram i hennes bortvända blick. Det är livets triumf, som talar ur denna skröpliga gestalt, hvars leende menar: »ännu står jag mig.»

Jag nickar.

Hon närmar sig och säger med lägre röst och en skymt af ömhet i tonen:

»Hon var god mot mig.» Därpå ser hon åter mot skyn, ett dunkelt minne tycks beröra henne, och hon mumlar missnöjd, i det hon börjar krypa tillbaka till sitt rum.

Jag vänder mig om, går in i huset, öppnar en dörr, sluter den åter väl efter mig och faller på knä vid en bår.

Jag minns, då vi stodo vid spegeln, Maria och jag, och jag ropade till:

»Du är blek, Maria!» Och hon slog

med handen åt mig och svarade: »Bara litet hufvudvärk.»

Jag minns för en tid sedan, då Elise satt i karmstolen nära mitt bord, och Maria, gripen af en underlig mattighet, halfåg i min chaiselongue.

»Så lätt far dog», sade Maria under samtalets gång.

»Jag skulle önska mig samma slags hjärtlidande», sade Elise, »det är så bra att få dö så där.»

»Elise!» ropade jag till.

Hon smålog, ty hon trodde det var en förebråelse för lätt tal. Sedan var jag alltid så orolig, då Elise var blek, att jag glömde se, att Maria allt mera blef det.

Och så slog döden henne oväntadt på några timmar.

Jag låg vid katafalken, nästan med

en känsla af, att jag dödat henne. Det var nu ej långt, tills man skulle komma och bisätta henne och skrufva locket öfver det marmorstela, men dock ljuft lugna anletet.

»Om du nu vet», hviskade jag, »så förlåt då — förlåt. Jag känner min skuld till dig, som gaf mig, stackars krympling, din kärlek och din trohet.»

Utan vank och lyte i döden som i lifvet hvilade hon där. Ej en ouppfylld plikt lämnade hon efter sig, intet minne som minsta bitterhet vidlåde. Hvarför hade jag ej älskat henne? Var hon ej stor nog för mig? Innerst i min själ ville något ropa: icke skyldig! men en annan tanke öfverröstade den och talade strängt till mig, tanken på, om hon därute skulle döma mig; om hon visste... om hon anat. Har hon anat?

O Gud, hade jag ens dessa mörka dygn mäktat hålla min fantasi i styr! Jag lämnade hastigt rummet, som om jag vanhelgat det med min närvaro, och i det jag smög in till mig, grep mig ett gränslöst medlidande med mig själf och min döda hustru. Kastande mig ned på en stol utbrast jag i häftiga snyftningar.

Elise öppnade sakta dörren, men drog sig genast åter tillbaka. Om en stund kom hon in igen. Jag var då lugn.

»Rafael», sade hon mildt och allvarligt, »jag skulle aldrig sörja så bittert, om jag så helt älskat och älskats.»

Hur plågsamt var det ej att stå så osann inför henne.

»Jag följer barnen till tant Fougts, medan du och kaptenen öfvervara bisättningen. Vagnen kommer om en kvart.

Skulle du inte vilja gå in till barnen en stund, medan jag klär mig?»

»Jo, Elise, tack!» Hon tog vägen genom likrummet.

Jag gick in i sällskapsrummet. Där sutto de små tysta och allvarliga på hvar sin sida af elden, som jag låtit tända för att mildra höstluften, som trängde in genom fönstret.

De smögo båda upp i mitt knä.

»Pappa», sade Britta, »Elise säger, att mamma inte är sjuk längre, men att du skall säga, hvarför vi inte få träffa henne nu.»

Medan de små tankfullt se in i de fladdrande lågorna berättar jag lågmäldt i brutna satser för dem en saga om döden.

»Förstå ni?» säger jag till sist.

Erland sofver med hufvudet mot mitt

bröst, men Britta svarar med ett allvarligt småleende:

»Ja, jag förstår.»

Men själf förstod jag intet af hvad jag talat.

VI.

Den första snön har fallit, allt är tyst och stilla utom och inom mig. Ett underligt lugn kommer från askurnan där borta under grafkullen.

Jag arbetar på slutet af min biografiska handbok. Mitt lif är som en grå dag, utan sol, vind, köld eller hetta. Min själ är tom och sval. Jag hvilar utan njutning af hvilan och utan längtan efter oro.

Britta sitter på en pall nära mig med

sina dockor, för hvilka hon sjunger en melodi, som hon lärt af sin mor. Men hon sätter ord till dem efter min saga, ur hvilken jag igenkänner brutna satser.

»Min lilla mamma har flugit till en vacker himmel på hvita, hvita vingar. I himlens gårdar blomma rosorna vackrare än på jorden. Dit flyger jag en gång efter, och Erland och pappa och Elise.»

Hon tvärstannar och fortsätter att sakta nynnande kläda dockorna, som häpna stirra på henne. Ofrivilligt spinner jag vidare på hennes saga.

»Han har ej satt dig bland de starka, som stiga ned och slå på helvetets portar för att befria fångna andar. På lätta fötter sväfvar du omkring i morgnarnas dagg, lär träden susa, fåglarna sjunga, blommorna lysa och barnen le i oskuld.»

»Är det du», fortsätter jag, »som lagt din andehand på mitt hjärta, tills det slumrat in i denna stillhet? Eller har du måne straffat min själ med en fläkt från dödens gårdar? Straffar du väl, du milda?»

»Därute hör jag Elises svepande steg. Hon återför trefnaden inom hus, som svann, då du så plötsligt lämnade oss. Jag hör hennes röst därute i låga, ömma tonfall öfver din son. Ej klappar mitt hjärta därvid som förr, ej går min längtan i vida vågsvall, ej växer min trånad.»

Den första snön har fallit. Allt är tyst och tomt och svalt.

Man kallar mig till middagen. Där är rikt med lampor och ljus, vin och blommor på bordet. Kaptenen sitter vid min venstra sida, Elise vid min högra;

midt emot mig de små. De båda vännerna spela försiktigt på livvets nyspända strängar, de små ge ibland till ett litet skratt.

Jag talar lugnt och flytande som en väl utsöfd man, färdig att åter med kraft taga fatt på det verkliga lifvet, hvilket han nu klart och praktiskt ser ut öfver, utan glädje, utan fruktan, sedan han låtit alla drömmar fara.

»Kära Rafael», försöker kaptenen skämta, »jag vet inte rätt, om jag törs komma hit mer, sedan husfrun, som Elise skaffat dig, kommit i morgon. Hon beskriver sin väninna som ett sådant mönster, att jag kanske snappar henne från dig.»

»Elise», säger jag och stöter mitt glas emot hennes. »Jag har inga ord att tacka dig med. Ord äro så fattiga. Men du

kommer ju till oss, så mycket grefvens arbetsifver och klenhet tillåta?»

»Naturligtvis.»

»Tacka grefven från mig, att han afstått dig så mycket. Bara du inte öfveransträngt dig.»

»Mig!» hon ler. »Jag är mycket stark.»

Ja, hon ger verkligen intryck af en kraftig kvinna. Det är dessa drag af öfversvallande lifskraft och förnämhet — drag hvilka annars sällan förenas — hvilka utgöra Elises största egendomlighet.

Hur slumrar den stora kärleken, då han hvilar? Med halföppna ögonlock inom en vägg af spindelnät, färdig att väckas af en fjärils vingslag.

Hon står i tamburen med den uppslagna kappan öfver axlarna och floret

halft tillbakakastadt från ansiktet; i det hon med en lika lugn som osökt behagfull rörelse knäpper sin högra handske, medan hon med moderlig ömhet ser ned på de små, som hålla i den uppslagna kappan.

I detta ögonblick hvilar det en sällsam skönhet äfven denna kvinna, som ej kan kallas vacker.

Jag, som föga njutit af att hon under sorgens första tid dagligen vistats i mitt hus, skälfter af bitter smärta nu i skilsmässans ögonblick.

Hon räcker mig tyst med ett intagande leende sin hand. Jag vill ej kyssa den, ehuru jag nu så väl kunde det, under tacksamhetens mask. En minut till, och all min lidelse hade brutit genom den beherskning, hvars osannhet plågade mig. Hvarför beherskade jag den? Hvilken ödesdiger makt fick mig att betvinga

min längtan, att släppa hennes hand —
min var kallsvettig af stridens ångest —
att med ett svagt skämt be kaptenen
följa henne ut. Var denna styrka mitt
lifs stora svaghet? Tusen gånger fram-
stald, blir frågan alltid utan svar.

Då kaptenen kommer tillbaka, äro de
små och jag inne i en lek mellan ljus
och blommor, som pryda mitt tomma hem.

Ändtligen kommer den tysta natten.
Ingen andehand har söft mitt hjärta.

VII.

Ännu har ingen tondiktare uppnått
Beethoven i uttryck för den högsta smärta,
den, som äfven är salighet.

Vi sutto i den mörka logen, och jag
hade en sådan plats, att jag under kon-

sertens härligaste passager kunde iakttaga Elises profil.

»Jag ser eller rättare hör i kväll, att du lidit djupt, Elise!»

Hon vände mot mig ett blekt ansikte och ett par ögon, innerst i hvilka brunno en klar låga.

»Älskat, svikits och lidit, Rafael. Det är allt.»

Svikits? Min Gud! Det fanns alltså mellan himmel och jord en dåre, som stått i paradiset's port och slagit den i lås för sig själf. Och denna dåre hade hon älskat. Kärlekens öden äro underliga.

Vi kommo in i dissonans-passagera, och röster ur dem talade till mig.

»Du är en löjlig och fräck liten krymping, Rafael, som vågar se upp till denna kvinna. Hon som, om du sade henne sanningen, mildt skulle visa dig bort . . .»

»Hvarför?» svarade jag, medan harmonien kämpade sig fram. »Måste jag för evigt förbehålla min själs djup åt Maria, som aldrig trängde dit ned? Hon var en vänlig trädgård. Elises natur har höjder och djup. Har ej min själ alltid — i naturen, konsten, tanken och i människornas själar — sträckt sig efter de gränslösa vidderna? Är icke Elise en kvinna, som kan älska en själ — som själf lefver på vidderna?

När vi lämnade konserten, talade ingen af oss förr än Elise, som tog min tystnad för en minnets andakt, sade:

»Maria älskade väl Beethoven, Rafael?»

»Jag skulle snarare vilja säga, att hon höll rätt mycket af honom.»

Vi nådde under tystnad hennes port.

VIII.

Flamman vid min härd belyser hennes drag. På afstånd ljuda mina barns röster ett par rum ifrån oss. Emellan oss är en tystnad, hvilken passar för det tal, som jag ännu ej beslutat mig för, hvarför jag bryter den.

»Saknar du grefven mycket?»

»Ja, rätt mycket. Han var en god människa. Men jag tycker det är skönt att arbetet är slut.»

»Det var ju egendomligt, att han just nätt och jämt hann sluta det.»

»Det var helt naturligt. Det uppehöll hans krafter till det sista.»

»Och när du nu lagt sista handen vid det, hvad tänker du då företaga dig, Elise?»

»Äntligen på något sätt bli nyttig för världen. Jag vet ännu inte rätt hur. Det finns mycket, som behöfver göras.»

»Vore det inte en uppgift värdig dig, Elise, att stanna här i mitt hem och bringa till sin högsta utveckling de två små varelser, Maria lämnat efter sig?»

Hon skakar långsamt på hufvudet, medan mitt hjärta nästan står stilla.

»Det vore ett öfverflödigt arbete, Rafael. Du finner ju själf, att din husföreståndarinna vårdar dem utmärkt. De trifvas förträffligt med henne. Och själf är du den bästa uppfostraren.»

Jag skakar i min tur på hufvudet.

Hon räcker mig småleende handen.

»Jo, Rafael; du vill aldrig erkänna dina dygder. Och jag skulle med glädje stanna, om jag behöfdes. Tack, Rafael!»

Det var något beherskadt och dock därjämte något darrande i hennes stämma.

Nu måste jag tala. Skälfvande viss var jag att hon åtminstone ännu skulle upptaga det med sorg och undran. Men jag måste säga de ord, hvilkas uttalande skulle fylla mig med salighet.

Jag lutade mig fram, döf för allt utom för den tystnad, som ännu ej var bruten.

»Elise!» sade jag ändtligen.

I samma ögonblick slogs dörren upp, och midt i rummet stod Erland skratande, med händerna på mina axlar.

IX.

Hur kär var han mig ej, då jag kunde förlåta honom detta afbrott. Hur lik sig själf från forna dar, ehuru i fulländad

gestalt, stod han ej där, en bild af andlig och lekamlig hälsa, i smidig manlig kraft, lysande af glädje, af intelligens och hjärtlighet. Hans röst var klangrik, men böjligare än förr, hans ögon stora och brinnande, hans mörka skägg spetsigt, hans panna klar och tankediger, hela hans typ var den högt kultiverade Européens.

Efter en minut påminde jag mig Elise. Hon satt i samma ställning som nyss förut, med händerna hvilande på stolens armstöd, betraktande oss med ett omisskänligt uttryck af nöje. Med en känsla af stolthet sade jag henne, att detta var min bästa vän.

Hon hälsade så, som jag aldrig förr sett henne hälsa en man, med en obeskriflig blandning af kvinlig ödmjukhet och värdighet.

Då hade jag en vision.

Elise lät sig ej hållas kvar till téet, utan gick strax efter.

Erland satt nu i samma stol som hon, med händerna på armstöden; och jag hade en stark känsla af, att båda voro af samma andliga fullblodsras, båda fyllda af lefnadslust och med en oändlig förmåga af lycka.

Jag lutade mig fram och sade:

»Nå, Erland, fortfarande lycklig? Din comtesse?» En lätt blekhet drog öfver hans kinder, och ett drag af smärta, men dock mer af ironi, darrade kring hans mun.

»I tio år har hon låtit mig förstå, att hon älskar mig», sade han långsamt. »Hon har en afskyvärd man, inga barn . . . men talar ändå om plikt, och gråter förstås . . . som alla kvinnor»; han satt tyst en stund och makade bränderna

samman tills de flammade upp i en sista sprittande eld. »Apropos», sade han, »fröken Elise såg inte ut som en gråtande kvinna.»

»Jag tror hon är af dem, som gråta sällan», svarade jag.

»Nå», fortsatte han efter en stunds tystnad, »jag gjorde ett sista försök, gick till henne och sade: »Välj nu mellan mig och världens dom. Jag reser om en vecka till Sverige. Följer du mig ej, är det slut mellan oss.»

»Och så reste du — ensam!»

Han nickade, ännu framåtböjd med eldgaffeln i hand, makande på kolen.

»Han är färdig» tänkte jag, »färdig att finna lyckan vid min härd. Han är född segrare.»

Vi sutto tysta ännu en stund, medan de blå lågorna slocknade en efter en.

X.

Du kom i tid, Erland, för att hindra mig tala i förtid. Din närvaro har gjort mig till en man. Och med detta har den väckt kamplusten inom mig.

Min själ, ehuru ej så harmonisk, klar och kraftig som din, är djupare och innerligare. Hon skall döma och välja mellan oss.

Vi sitta i mitt skrifrum. Erland och Elise i hvar sin låg stol vid elden, jag borta i lampskenet.

I handen håller jag ett manuskript, det som kommit fram igen ur lagradt dam, och växt sig stort under dagar, då hoppet likt lågorna å min härd stigit och fallit, närdt af en lång handtryckning, en vänlig blick, ett vackert små-

lende, och af dessa samtal, hvilka Elise och jag hållit i ämnen, som lifvat oss båda lika. Jag vet att detta manuskript har den glöd, som Erland saknat i de föregående, och detta skall han nu erkänna inför Elise.

Hvad betyder det, att min stämma är brusten och klanglös; orden falla fullödiga från mina läppar, genom det tysta rummet. Elise lyssnar småleende, mitt hjärta klappar häftigt, min hand darrar, men min tanke brinner stark och klar som lampans låga; jag läser formfulländadt, flera tillagda sidor utom manuskriptet. Slutligen stannar jag, verket är blott börjadt, långt ifrån färdigt.

Då reser sig Erland lifligt och börjar tala med ögon glänsande af varm sympati.

»Rafael, nu är ditt väsen fullt löst.

Nu vet du, hvad glöd vill säga, nu skrifer du som en tusan till karl! Men låt mig se — låt mig se...» han bläddrar ifrigt i manuskriptet... »jo här,...» han mumlar halfhögt en del af det... »ser du», fortsätter han lifligt, »det lustiga är, att jag i en brochyr, som jag håller på att skriva, behandlat samma period i konsten som du i litteraturen, och vi få en del alldeles samstämmade premisser, men en del olika.....» Och så börjar Erland en framställning af sin tankegång.

Elise lutar sig fram i stolen med armarna på stöden och händerna sammanknäppta.

»Fortsätt», säger hon i djup, liflig ton, då han afbryter.

»Ja visst, fortsätt», upprepar jag.

Hur på samma gång kraftigt och lätt,

innehållsrikt och genomskinligt är ej hans tal, hans tankegång mot min, hvilkens stil är så mättad af tankar, att den verkar nästan narkotisk.

Är det min oro blott, hvilken i Elises ögon ser en låga, som ej fanns där nyss, då min blick stundom snabbt öfverfor henne? Kring hennes läppar leker ett fint leende...

Jag nedlägger vapnen och erkänner min öfverman.

XI.

Jag har ett vapen kvar, och det förekommer mig, då jag i nattens mörker går fram och åter, smygande i filtofflor för att ej störa tystnaden, som bar jag det i handen, ett kostbart vapen.

»Erland!» skall jag i morgon säga, då vi sitta ensamma här. »Minns du, när du grät öfver min olycka? Du tror, att jag sedan varit lycklig? Som oräkneliga män i oräkneliga århundraden kallade jag min längtan efter en kvinnas famn, en kvinnas ömhet — kärlek. Jag älskade aldrig Maria, ehuru jag trodde det. Men oerhördt älskar jag — Elise. Nu står du och räcker ut handen efter min enda lycka — utan hvilken jag får döden. Du står där i den höga, manliga, vackra gestalt, som en gång äfven var ämnad mig — innan jag föll från branten här. Kanske — kanske, om du reser. Du älskar ännu icke — du har ju ännu intet lidit genom henne! Och hon? Hon har ännu icke valt dig. Men hon har ett oändligt behof att älska och älskas. Hon är en af de starka, som våga lefva lifvet

på nytt. Hon är en kvinna, som i rikt blomstrande förmåga att lyckliggöra siter och väntar på lyckan. Men än en gång har det kommit mellan oss den tunga tystnad, som är full af möjligheter.»

Och en halftimme därefter skall Erland vara borta, utan afsked från Elise, utan en hälsning till henne.

Jag går länge omkring i mörkret, tummande mitt vapen, väntande att morgonen skall randas. I den första, grå daggryningen faller jag i en lätt slummer.

En skarp solstråle träffar mig i ögonen och väcker mig. Och i detsamma talar en stark stämma ur mitt inre.

»Vapnet är Erlands högsinhet, och — vet jag om ej dess spets träffar hennes hjärta?»

Så faller vapnet ur min hand, och jag sjunker åter utmattad ner.

XII.

Marias minne hägnar mig och kommer världen att tro, att en ööfvervinnerlig sorg efter henne gör min kind blek, mina ögon håliga och mitt tal trögt. Dock lyckas jag så tämligen rycka upp mig till att uppehålla värdskapet inom vår krets, som samlats för att hylla den populäre konstnären och kritikern. Han och Elise täfla om den allmänna uppmärksamheten.

»I öfvermorgon reser jag tillbaka till Paris», yttrar plötsligt Erland.

Själff har jag nyss hört det, nu kastar jag en snabbt forskande blick på Elise

och ser en för alla andra omärkbar blekhet falla öfver hennes drag.

Vid affärden erbjuda alla sig att följa Elise hem. Erland träder fram.

»Jag har redan hedrats med förtroendet», säger han leende, men med en viss bestämdhet i tonen.

Man drar sig småleende tillbaka, och ingen bestrider honom platsen. De äro de första, som lämna sällskapet.

Min vän skulptören dröjer kvar efter alla de andra. Han är ett storväxt barn, med en massa hår på ända, ett mörkt banditskägg och en hög, knotig gestalt.

»Den förbaskade karlen», utbrister han, i det han håller i sig ett halft dricksglas konjak med några droppar vatten, »hvad skulle han här från Paris att göra och snappa bort henne midt för våra ögon?»

»Hvilka talar du om?» frågar jag.

»Hvilka jag talar om? Det vet du mycket väl.»

Ja, det vet jag verkligen, ty han har tillräckligt många gånger anförtrott mig sin kärlek till Elise, som med smidig värdighet afvändt alla hela förklaringar från hans sida.

Han är en medelmåttig talang med ett och annat genialiskt litet infall i lera, men har det varmaste hjärta och en outrotlig böjelse för att med en trumpetskrällande röst dåligt deklamera vacker poesi.

Jag går fram och åter på golvet och kan ej hålla inne ett småleende.

»Ja, du ler, du», utbrister han och tömmer ett nytt glas, »för du har inte råkat fast. Du vet inte hvad det är att älska en så'n kvinna. Men *jag* vet det... och hur det känns att se en annan gynnad,

sedan han knappt hunnit visa sig ...» han snyftar ... »du är glad förstås, att den där din Erland, som alla afguda ...» han snyftar vidare.

»David», svarar jag, »jag vet inte alls, om Erland är den gynnade. Men *ett* vet jag, att Elise inte har sympati för män som gråta.»

Han reser sig plötsligt, slår i ett nytt glas, tömmer det och deklamerar något om försmådd kärlek, hvarefter han med en manhaftig min lämnar rummet.

Jag kastar mig ned på hans plats. Nu var jag min egen, nej min smärtas egendom, en smärta, som hvarken hade ord, tankar eller tårar, som genom sin intensitet till slut sänkte mig i en dvallik sömn, från hvilken jag väcktes af morgonens grå dager — och då förstod jag, huru oändligt jag ännu i går hade hoppats.

XIII.

Fram på förmiddagen mottar jag genom ett stadsbud en biljett från Elise: »Rafael, om du ej har alldeles omöjliggörande hinder, så kom till mig i afton. Jag har något att säga dig.»

I mitt hjärta börjar röra sig en förhoppning. Skall jag spela en tröstares roll?

I tamburen hos Elise stå några kofferter öppna, i rummet ligga saker framlagda till nedpackning — där råder dock ordning; ett serveringsbord står dukadt, elden är tänd på härden — och framför elden står Erland.

Elise fattar min hand och för mig fram, ger Erland sin andra och säger med låg röst, i ett tonfall och med en

blick på Erland, som komma mig att skälfva under en rysning.

»Rafael, i morgon afton följer jag Erland till Paris.»

Då inträffar något underbart med mig, en af dessa mystiska metamorfoser, som i viktiga stunder af vårt lif ge oss en oförklarlig styrka och höja oss himmelsvidt öfver oss själfva.

Mitt jag upplöses och smälter undan, och jag uppgår i bådask lycka, den enas så väl som den andras. Luften är liksom fylld af en himmelsk musik. Jag sitter med en af dem på hvar sida, tryckande deras händer, och ned för mina kinder rinna ett par tunga droppar, som de rätt tolka som glädjetårar. Jag vet ej, hvilket uttryck jag i detta ögonblick bär af en upphöjd sinnesstämning, men de böja sig båda ned och kyssa hvar sin

af mina händer, som ville de säga: »Du har sammanfört oss!» Jag märker ej hur länge jag sitter hos dem. Men jag har ett dunkelt minne af, att vi dricka vin och äta frukter, och att jag vandrar liksom å Elyseiska fält, berusande mig med den sanna skönheten i deras kärlek.

Ännu bär jag leendet på mina läppar, medan jag i regnet vandrar hem genom de tysta gatorna. Då jag öppnar min port, tänker jag plötsligt skämtsamt: »Hvad skall tant Fougt säga?»

Det slår mig, att klockan är tolf. Erland är säkert ännu kvar hos henne.

Jag beträder mitt tomma hus, där hon knappt mer skall visa sig. En skärande smärta gör mig med ens vaken för verkligheten.

Jag faller med ett halfkväfdt rop medvetslös till golvet.

XIV.

Bing bång, bing bång, klockljuden falla tungt som smältande blydroppar genom luften.

Någon af mina grannar ha dött, men hans klockor ackompanjera mitt slocknande lif.

Att sofva, aldrig drömma mer, aldrig hoppas, aldrig lida!

Är det för mycket att de två, som sitta hand i hand, blick i blick, skänka en smula af sin glädje åt mina barn, som en bruten man ej mäktar föra in i lifvet? I deras kraftiga hägn skola de växa in i sanning och verklighet.

Erland skall intet veta om, att han lefver på det enda, som kunnat skänka mig lycka. Men till Elise skall jag tala

— ensamt till Elise. Äntligen skall jag visa henne mitt hjärta, och nu, då hon är lycklig, skall hon gråta — icke vredgas.

Det är godt att vara en fri man och ha rätt att gå hvart man vill — men hur?

En själmördares dystra minne får ej lämnas mina barn. Kaptenen har lärt mig hjälpligt sköta en båt. Mitt segel skall flyga ut åt hafsvidderna. Båten skall kantra där längst ute, där jag ej flyter i land, och där ingen söker mig.

Det är godt att vara en fri man. Att sofva, att sofva!

»Pappa, pappa!» det är Britta, som flyger emot mig. »Kom in, pappa. Tant är borta och lilla Erland gråter.»

»Hvad gråter han för?»

»Han gråter, för att det ringer. Och

så vill han, att jag skall sjunga: 'Det var en gång en liten katt, som gjorde tusen glada spratt', men jag kan inte komma ihåg den...»

Jag följer henne in och sätter mig vid Erlands bädd. Vi se på hvarandra en stund under tystnad. Hans stora, mörka ögon säga allvarligt till mig: »Du är en främling. Jag har kommit vilse.»

Jag böjer mig ned, fattar småleende hans hand och sjunger sakta: »Det var en gång en liten katt» o. s. v.

Britta blandar på ett välgörande sätt sin fina sopran med min klanglösa stämma.

Erland småler med halfslutna ögon och griper hårdare om min hand.

Jag hör Marias röst:

»Du är ingen fri man, Rafael. Du är våra barns far. Du skall hägna dem

i nattens mörker och när dagen lyser
ha din hand öfver deras växande lif. Du
skall sluta din sorg inne och se på dem
med vänliga löjen och sol i blicken.»

Nu sofver lilla Erland med min hand
hårdt sluten i sin. Jag vågar ännu ej
lösa greppet. Klockorna ha tystnat. Britta
kryper sakta upp i mitt knä och somnar
äfven med hufvudet mot mitt bröst.

Du är ingen fri man, Rafael!

Många hundra morgonsolar skola väcka
dig till lifvets sorg, medan du fostrar
dina barn i glädje.

XV.

Med ifver har jag återupptagit mitt
arbete, och jag märker med ett slags
förförjelse, att det finnes en smula glöd

kvar under askan. Tung är nog stilen, svårmodig mer än någonsin. Jag njuter däraf, och det ger mig kraft att stundom småle mot mina barn.

En stund på dagen stör man mig aldrig, lika litet som under mitt arbete. Det är då jag promenerar i rummen eller i trädgården efter middagen. Min förståndiga husfru håller då alltid sig själf och barnen ur min väg. Det är min egentliga hvilostund.

Under denna hvila har en ny kamp inom mig börjat — en ny kamp med Erland om Elise. Det gäller ju alls ej, säger jag mig, hvem som älskas, men hvem som älskar mest.

Har väl Erland fördjupat sin kärlek till Elise så som jag, han, som ingen kamp haft att bestå? Som Aladdins apelsin har denna gyllne frukt fallit honom

till. Dessa människor, som bära herrskar-
märket: »veni, vidi, vici», är det ej na-
turligt att en viss ytlighet vidlåder deras
känslolif?

Stämma ej i grunden mitt och Elises
skaplygne bättre än hennes och Erlands?
Under jordelifvet är det naturligt, att
Elise starkast skulle dragas till honom.
Han har ju allt, och det hör till bådas
hälsa att en stark jordiskhet samman-
hänger med deras förfinade andlighet.

Men i ett helt andligt lif upphör denna
jordiskhet, och i mera jämbördiga ge-
stalter skola Erland och jag ta upp kam-
pen på nytt — om tusen år. Tåligt
skall jag gå från den ena världen till
den andra, och aldrig upphöra att söka
det enda mål, som ger mig helhet —
Elise! Skall Erland kunna mäta sina
krafter med mig i denna kamp?

Underligt att säga uppehåller denna omanliga fantasi mig länge och ger mig ny lifskraft. Mina tankar slå ut i ny blom, mina kinder mista sin blekhet, min röst får en naturligt glädtig klang, mina rörelser spänstighet.*

En dag ser jag på sidan om mig min skugga i gruset vid mina fötter. Den liknar en bof, som kröker sig och gömmer sig undan i ett nattligt äfventyr. Liknar den ej min själ, som smyger kring Erlands hus?

Är det ej i andligt afseende Erland framför allt är öfverlägsen? Såg jag ej deras kärlek i en gestalt, som nådde vidt ut öfver ett jordiskt tycke?

Hvad vet jag för öfrigt om ett lif efter detta?

Frågan är denna. Kunde väl Elise någonsin ha förenats med mig i kärle-

kens högsta uttryck, så som med Erland?
Kan det ej lätt tänkas, att Erland kunde
ha förenats i lika lycka med någon annan
än Elise?

Hvarför kan ej detta tänkas om mig?

En stor ömsesidig kärlek, är den icke
ödesbestämd?

Hvad betyder det, att min kärlek var
större än Erlands?

XVI.

För ett år sedan började jag dessa
blad — för att vinna klarhet!

Då som nu var jag för tillfället en-
sam. Allt är nu som då tyst kring mig
i vårkvällens solglödande frid. Hvad har
rösten ur mitt djupaste inre att säga? —
Frågor, idel frågor!

Var lyckan mig nära, kunde jag ha gripit den? Hvarför darrade Elises stämma den afton, då jag uppsköt att tala, tills Erlands gestalt bländade mig och gjorde mig stum?

Släckte jag ej själf mitt hopp för tidigt? Svek jag ej mig, svek jag ej henne?

Pliktkänslan mot Maria, finkänslan mot Elise, hoppet att under tålig väntan se henne själf närma sig till mig — var allt detta svaghet?

Hade det ej gått med mig något liknande, som Erland talade om i det bref, jag citerade i början af dessa blad, att jag låtit min lekamliga svaghet verka inåt och göra mig andligen lytt?

Borde jag ej haft mera förtroende till Elise, än misstro till mina möjligheter? Skulle ej Elise, om jag talat, ha förstått, att jag därmed gaf uttryck åt det bästa

inom mig, det som stod i djupaste samklang med min genius?

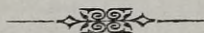
Hur vinner en man himmelriket? Rifver han det ej till sig?

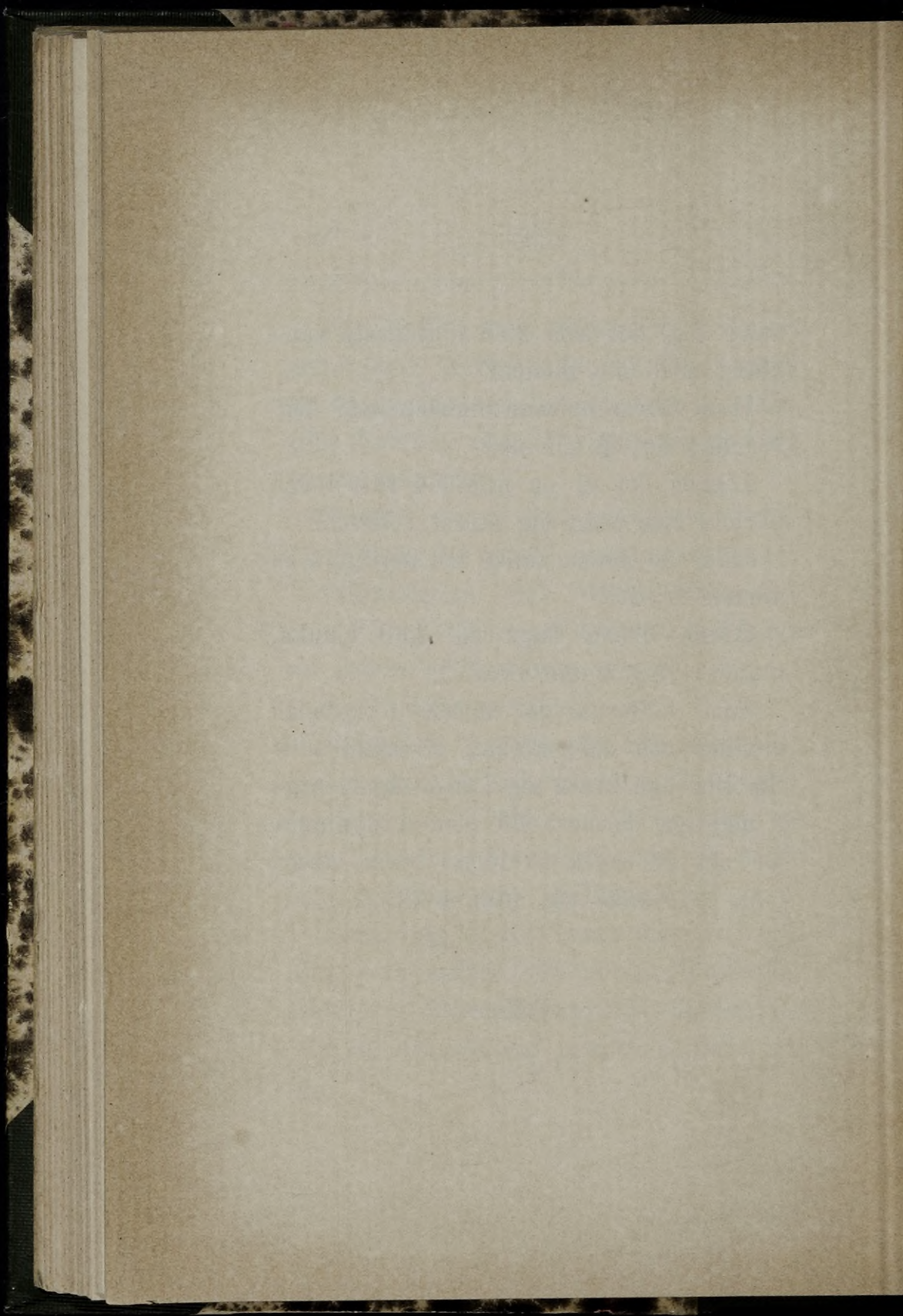
Ligger det ej en medfödd rätt i den kärlek, som växt sig störst i lifvet?

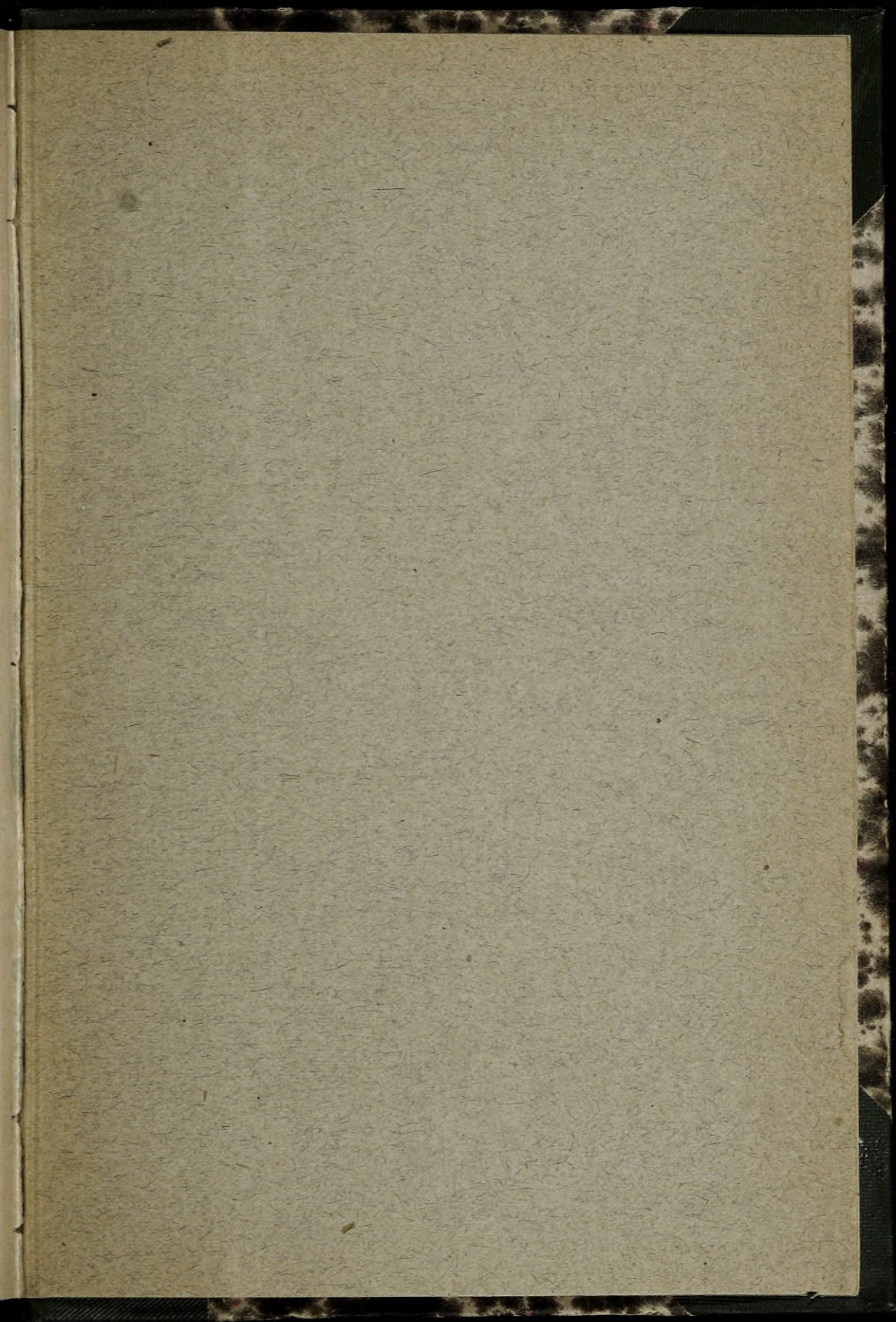
Eller är denna tanke ett ingrepp i en annans frihet?

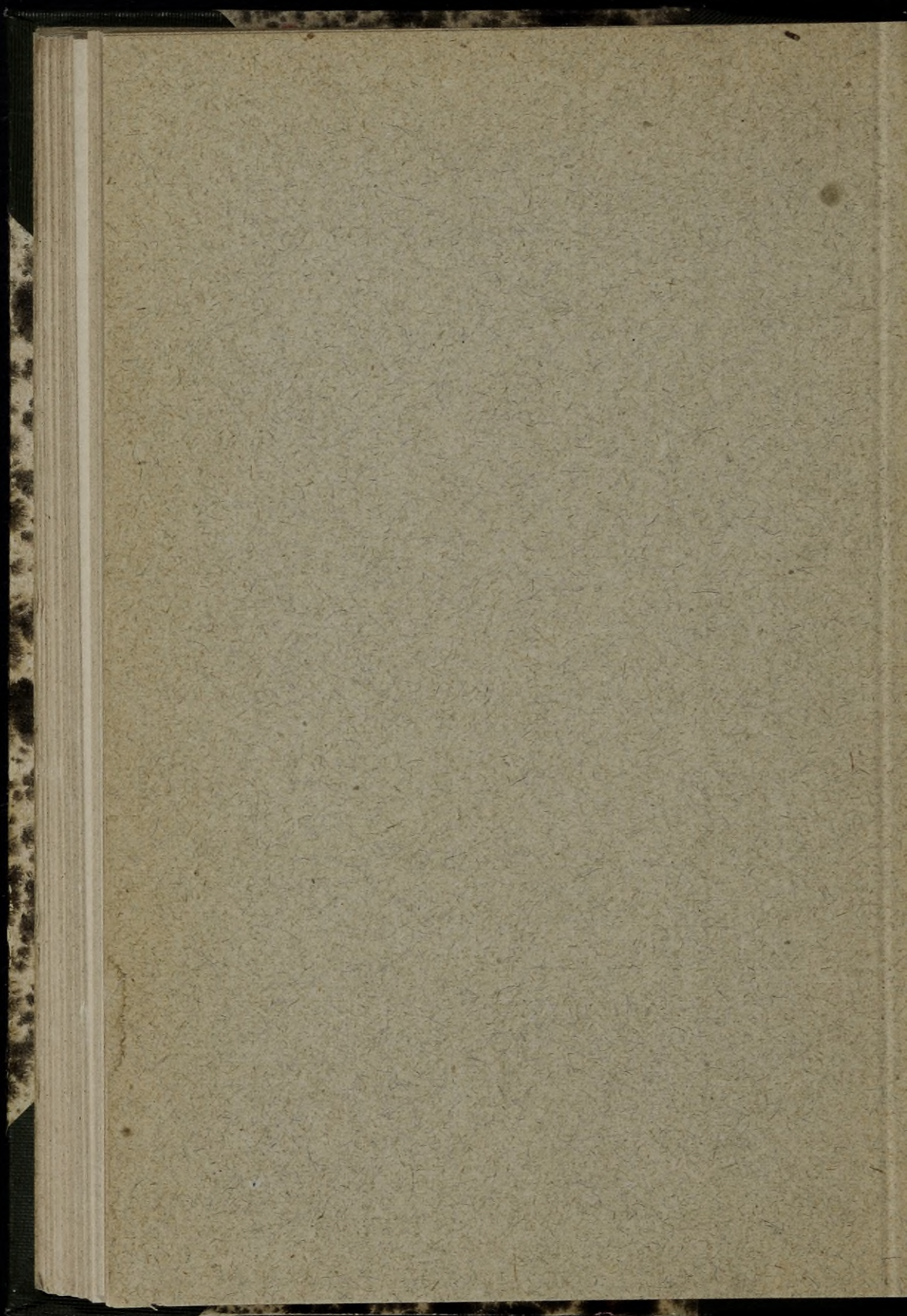
Äfven denna dags sol skall sjunka, utan att jag funnit svar.

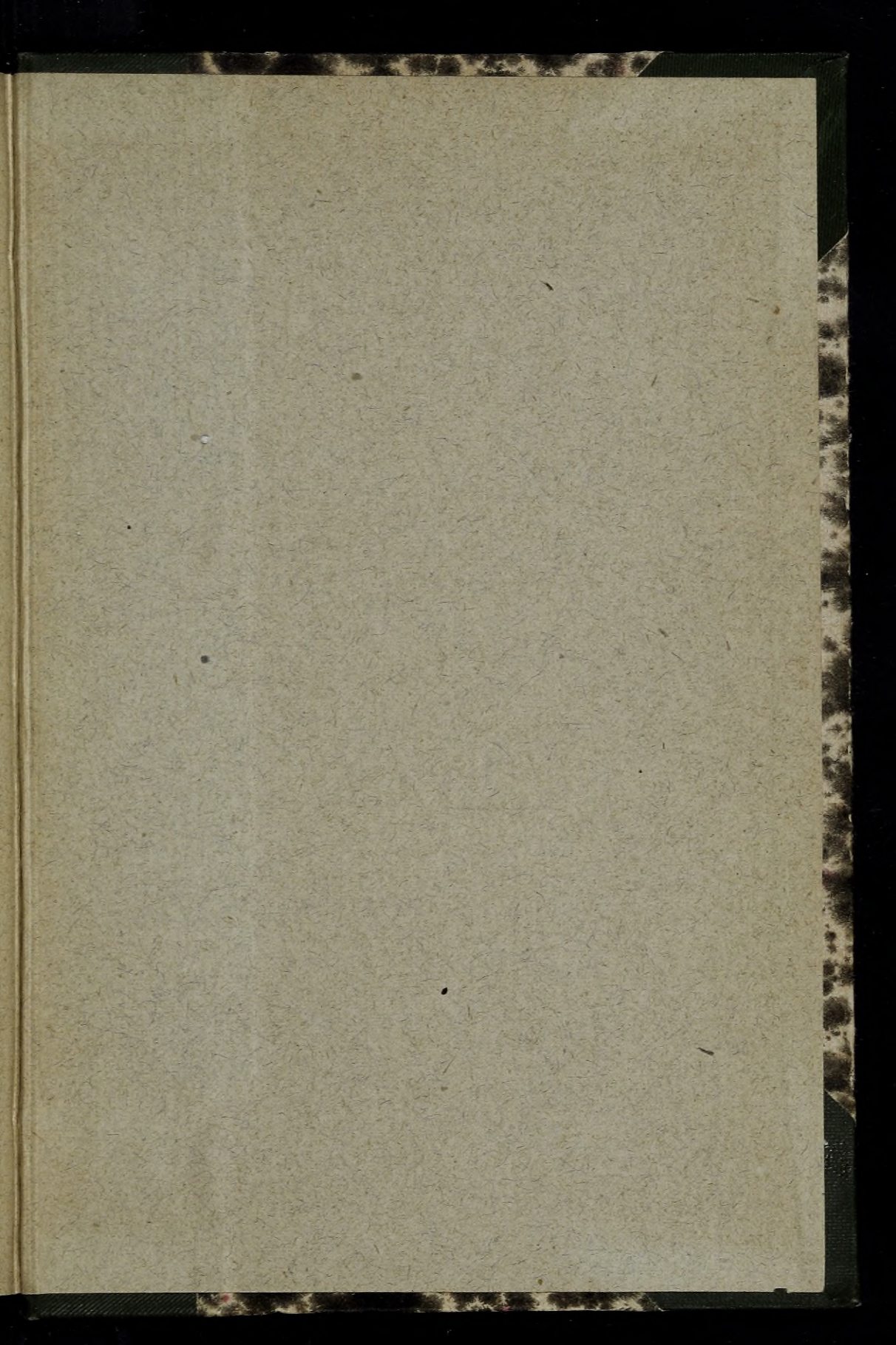
Som böljorna gå därute i rytmisk vexling och enformighet, så skall mitt lifs lifsfråga krusa sig i små vågor, stiga i mäktiga former, dö bort i dyningar för att på nytt, så länge lifvet varar, höja och sänka sig, utan hvila

LUNDS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

15000

600412410